

2024

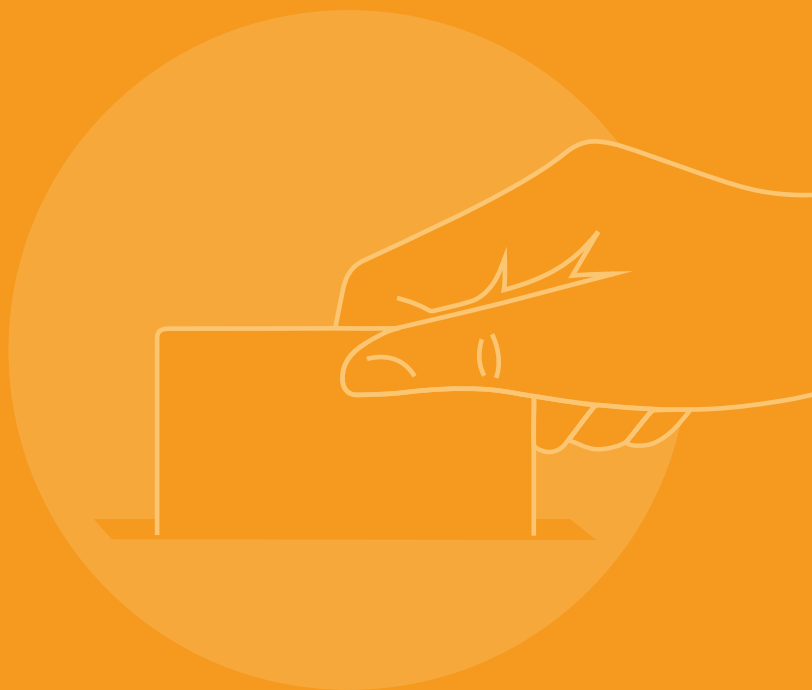
PRESIDENTINVAALI JA
EUROPARLAMENTTIVAALIT

2

VAALI- OHJEET

Vaalilautakunnan tehtävät

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

VAALIT
VAL

VAALIOHJEET VUONNA 2024 TOIMITETTAVIA VAALEJA VARTEN

Oikeusministeriö antaa vaalilain (714/1998) 10 §:n nojalla asianomaisille vaaliviranomaisille seuraavat vaaliohjeet 28.1.2024 toimitettavaa presidentinvaalia sekä 9.6.2024 toimitettavia europarlamenttivaaleja varten. Vaaliohjeet ovat voimassa 1.12.2023 – 30.6.2024.

Vaaliohjeet

- Nro 1: Kunnan keskusvaalilautakunnan tehtävät
- Nro 2: Vaalilautakunnan tehtävät
- Nro 3: Ennakkoäänestys laitoksessa
- Nro 4: Ennakkoäänestys kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa
- Nro 5: Kotiäänestys
- Nro 6: Ennakkoäänestys ulkomailla
- Nro 7: Vaalipiirilautakunnan tehtävät

Helsingissä 20. päivänä lokakuuta 2023

Vaalijohtaja

Arto Jääskeläinen

Erityisasiantuntija

Laura Nurminen

Julkaisija: OIKEUSMINISTERIÖ
Utgivare: JUSTITIEMINISTERIET

Teksti: Oikeusministeriö
Text: Justitieministeriet

Paino: Grano Oy, 2023
Tryckning: Grano Oy, 2023

Sisällys:

1. YLEISTÄ VUODEN 2024 VAALEISTA	6
2. KUNNAN VAALIVIRANOMAISET	9
2.1 Yleistä	9
2.2 Vaaliviranomaisen kelpoisuus, esteellisyys ja vastuu	9
3. VAALILAUTAKUNTA	12
3.1 Vaalilautakunnan kokoonpano	12
3.2 Päätösvaltaisuus	12
3.3 Läsnäolo-oikeus vaalilautakunnan kokouksessa	13
3.4 Vaalitarkkailijoiden läsnäolo-oikeus	13
3.5 Vaalilautakunnan suoritettava vain lakisääteiset tehtävänsä	13
4. JÄRJESTELYT ÄÄNESTYSPAIKALLA	15
4.1 Vaalimateriaali ja kalusteet	15
4.2 Äänestyspaikan esteettömyydestä huolehtiminen	19
4.3 Paloturvallisuus	20
4.4 Järjestys äänestyspaikalla	20
4.5 Vaaliavustaja ja äänestäjän valitsema avustaja	23
5. VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN TOIMITTAMINEN	25
5.1 Äänestystoimituksen aloittaminen ja lopettaminen	25
5.2 Äänestystoimituksen kulku	26
5.3 Äänestystoimituksen päättäminen	39
6. ALUSTAVA ÄÄNTENLASKENTA	40
6.1 Yleistä	40
6.2 Vaalilautakunnan toimenpiteet	40
7. VAALIPÖYTÄKIRJAN PITÄMINEN JA VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN LOPETTAMINEN	44
7.1 Yleistä	44
7.2 Vaalipöytäkirjaan merkittävät tiedot	44
7.3 Vaalipöytäkirjan liitteen täyttäminen	46
7.4 Vaalipäivän äänestyksen lopettaminen	46
8. JÄLKITOIMENPITEET	47
8.1 Äänestyslippujen paketointi ja vaalipöytäkirjan kuoritus	47
8.2 Äänestyslippujen ja vaalipöytäkirjan toimittaminen vaalipiirilautakunnalle	47
8.3 Vaaliluettelon Laskelma -sivun täyttäminen	48
8.4 Palautukset keskusvaalilautakunnalle	48
8.5 Asiakirjojen hävittäminen	48
8.6 Äänioikeustietojärjestelmän käyttöön liittyvät jälkitoimenpiteet	49

9. PIENET ÄÄNESTYSALUEET JA NIIHIN YHDISTETTÄVÄT ÄÄNESTYSALUEET	50
9.1 Mikä äänestysalue on pieni äänestysalue?	50
9.2 Vaalilautakunnan tehtävät vaalipäivänä	50
10. MUITA OHJEITA	53
10.1 Oikeusministeriön vaalisivut	53
10.2 Digi- ja väestötietoviraston päivystys	53
10.3 Oikeusministeriön palvelunumero äänestäjille	53
10.4 Neuvonta ongelmatilanteissa	54

Liitteet:

LIITE 1: Eräitä määräaikoja vuoden 2024 presidentinvaalissa ja Eräitä määräaikoja vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa	55
LIITE 2a: Vaaliluettelon kansilehti	70
LIITE 2b: Vaaliluettelon laskelmasivu	71
LIITE 2c: Vaaliluettelosivu	72
LIITE 2d: Ohje paperisen vaaliluettelon sitomisesta	73
LIITE 3: Ilmoituskortti 3s	74
LIITE 4: Vaalipöytäkirjalomake ja vaalipöytäkirjan liite -lomake	76
LIITE 5: Oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä	81
LIITE 6: Äänestyspaikkojen esteettömyyden tarkistuslista	82

Lukijalle

Tervetuloa tärkeään tehtävääsi vaaleissa! Tehtäväsi on vastuullinen, mutta vaalilaista, tästä ohjeesta sekä koulutuksesta saat kaiken tarvitsemasi tiedon.

Aloita tutustumalla vaalilakiin, esimerkiksi tulostamalla se itsellesi osoitteesta <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980714>. Tutustu siihen huolellisesti ja pidä se saatavilla, kun hoidat tehtäviäsi.

Ennakoäänestyksen kulku kuvataan yksityiskohtaisesti vaalilain luvussa 5 (46-66 §:t) ja vaalipäivän äänestyksen kulku luvussa 6 (67-83 §:t). Jos työskentelet ennakoäänestysasiakirjojen tarkastamisen parissa, vaalilain 63 §:n lisäksi kirjeäänestyksen säännökset luvussa 5a tulevat sovellettaviksi. Kiinnitä huomiota vaalilain 184-186 §:iin, koska nämä säännökset koskevat velvollisuuksiasi vaalitehtävissä. Vaalikohtaisia säännöksiä presidentinvaalista on vaalilain luvussa 10 ja europarlamenttivaaleista luvussa 12.

Kun olet opiskellut vaalilaista tehtävääsi koskevat säännökset, lue tämä ohje, joka perehdyttää sinut tarkemmin tehtäviisi.

Vaaliviranomaisten toimintaan sovelletaan lisäksi kuntalakia (410/2015) ja hallintolakia (434/2003). Hyvän hallinnon periaatteet koskevat myös vaaliviranomaisia. Se tarkoittaa esimerkiksi, että sinun on vaaliviranomaistehtävissä toimittava yhdenvertaisesti sekä palveltava äänestäjiä asianmukaisesti ja ystävällisesti. Kuntalain tulkinnasta parhaiten saa neuvoja Kuntaliiton juristeilta.

Oikeusministeriö on julkaissut vaaliviranomaisten tietopankin Vaalipoolin, joka löytyy osoitteesta www.vaalit.fi/vaalipooli. Vaalipooli toimii materiaalipankkina, josta vaaliviranomaiset löytävät tietoa vaalien järjestämisen eri osa-alueista vastaavista viranomaisista, vaaleihin liittyvää ohjeistusta koottuna sekä toimintamalliehdotuksia erilaisiin vaalivarautumisen tilanteisiin.

Ennen tämän ohjeen julkaisua oikeusministeriö on lähettänyt kunnille kuntakirjeen (2.6.2023), joka löytyy myös vaalit.fi-sivustolta. Kirjeessä on ohjeistusta muun muassa äänestyspaikkojen valinnasta ja varustamisesta sekä vaaliviranomaisten esteellisyydestä ja kelpoisuudesta.

Pidä vaalilaki ja tämä ohjekirja aina mukanas, kun hoidat tehtäviäsi, niin sinulla on useimpiin kysymyksiin vastaus valmiina käden ulottuvilla.

Koska vuonna 2024 toimitetaan kahdet vaalit, presidentinvaali ja europarlamenttivaalit, nämä vaaliohjeet ovat yhteiset molemmille vaaleille. Säästä siis tämä ohje presidentinvaalin jälkeen myös europarlamenttivaaleja varten.

1. YLEISTÄ VUODEN 2024 VAALEISTA

Vuoden 2024 presidentinvaali

Tasavallan presidentin vaali (presidentinvaali) toimitetaan sunnuntaina 28 päivänä tammikuuta 2024. Ennakköäänestyksen ajanjakso on kotimaassa 17.–23.1.2024 ja ulkomailla 17.–20.1.2024. Ulkomailla olevassa suomalaisessa laivassa ennakköäänestys voidaan kuitenkin aloittaa jo 10.1.2024.

Presidentinvaalin mahdollinen toinen vaali (toinen kierros) toimitetaan sunnuntaina 11.2.2024. Toisen vaalin ennakköäänestys toimitetaan kotimaassa 31.1.–6.2.2024 sekä ulkomailla Suomen edustustoissa ja suomalaisissa laivoissa 31.1.–3.2.2024.

Vuoden 2024 europarlamenttivaalit

Europarlamenttivaalit toimitetaan sunnuntaina 9 päivänä kesäkuuta 2024. Ennakköäänestyksen ajanjakso on kotimaassa 29.5.–4.6.2024 ja ulkomailla 29.–1.6.2024. Ulkomailla olevassa suomalaisessa laivassa ennakköäänestys voidaan kuitenkin aloittaa jo 22.5.2024.

Vaalilainsäädäntö

Presidentinvaalin toimittamisesta säädetään perustuslain 54 ja 55 §:ssä sekä vaalilaissa (714/1998; <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980714>).

Europarlamenttivaalien toimittamisesta säädetään EU:n vaalisäädöksessä (säädös edustajien valitsemisesta Euroopan parlamenttiin yleisillä, välittömällä vaaleilla, 76/787/EHTY, ETY, Euratom) ja vaalilaissa.

Vaaliviranomaisten tulee tämän ohjeen lisäksi huolellisesti tutustua vaaleja koskevaan lainsäädäntöön. Vaaliohjeet vain täsmentävät laissa määrättyjä menettelytapoja.

Äänioikeus ja vaalikelpoisuus

Äänioikeudesta presidentinvaalissa säädetään perustuslain 14 §:n 1 momentissa. Presidentinvaalissa äänioikeutettu on jokainen Suomen kansalainen, joka viimeistään ensimmäisen vaalin vaalipäivänä täyttää 18 vuotta. Äänioikeutetuja vuoden 2024 presidentinvaalissa ovat siten 28.1.2006 ja sitä aikaisemmin

syntyneet Suomen kansalaiset. Äänioikeutetut ovat samat ensimmäisessä ja toisessa vaalissa.

Europarlamenttivaalien äänioikeudesta säädetään perustuslain 14 §:n 2 momentissa. Äänioikeutettuja vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa ovat 9.6.2006 ja sitä aikaisemmin syntyneet Suomen kansalaiset sekä Suomen äänioikeusrekisteriin ilmoittautuneet muiden EU:n jäsenvaltioiden kansalaiset sen mukaan kuin vaalilaissa säädetään.

Vaalikelpoisuudesta presidentinvaalissa säädetään perustuslain 54 §:n 1 momentissa ja vaalikelpoisuudesta europarlamenttivaaleissa vaalilain 164 §:ssä

Äänioikeusrekisteri ja ilmoituskortti

Digi- ja väestötietovirasto perustaa presidentinvaalin ja europarlamenttivaalin äänioikeusrekisterit, joihin otetaan ne henkilöt, jotka ovat väestötietojärjestelmän tietojen mukaan äänioikeutettuja näissä vaaleissa.

Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin vaalilain 18 §:ssä ja europarlamenttivaalien osalta myös 19 §:n 2 momentissa luetellut tiedot, sellaisina kuin ne ovat presidentinvaalin osalta väestötietojärjestelmässä perjantaina 8.12.2023 kello 24 ja europarlamenttivaalin osalta perjantaina 19.4.2024 kello 24. Presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa ja mahdollisessa toisessa vaalissa käytetään samaa äänioikeusrekisteriä.

Digi- ja väestötietovirasto laatii jokaiselle äänioikeusrekisteriin otetulle henkilölle äänioikeusilmoituksen (ilmoituskortin) ja lähettää sen niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa. Jos äänioikeutettu on ottanut käyttöön Suomi.fi-viestit, äänioikeusilmoitus lähetetään sähköisesti. Presidentinvaalin osalta jokaiselle äänioikeusrekisteriin otetulle henkilölle laaditaan kaksi ilmoituskorttia, jotka lähetetään samassa lähetyksessä viimeistään torstaina 4.1.2024. Toinen ilmoituskortti on presidentinvaalin ensimmäistä vaalia varten ja toinen mahdollista toista vaalia varten. Europarlamenttivaalien osalta ilmoituskortti lähetetään viimeistään torstaina 16.5.2024.

Ilmoituskorttiin liitetään luettelo äänestäjän oman vaalipiirin alueella olevista yleisistä ennakoäänestyspaikoista sekä niiden osoitteista ja aukioloajoista.

Äänestäminen

Äänioikeutettu voi äänestää valintansa mukaan joko ennakoon tai vaalipäivänä. Äänioikeutta ei saa käyttää asiamiehen välityksellä.

Ennakkoon äänioikeutettu voi äänestää

- 1) missä tahansa vaalilain 9 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettussa yleisessä ennakkoäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla. Nämä paikat julkaistaan osoitteessa www.vaalit.fi; tai
- 2) vaalilain 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa laitoksessa, jos hän on siellä hoidettavana tai sinne otettuna tai suorittamassa varusmiespalvelusta tai naisten vapaaehtoista asepalvelusta; tai
- 3) vaalilain 9 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa ulkomailla olevassa suomalaisessa laivassa, jos hän kuuluu laivan henkilökuntaan; tai
- 4) eräin edellytyksin kotonaan vaalilain 9 §:n 2 momentissa tarkoitettussa kotiäänestyksessä tai
- 5) kirjeitse, mikäli hän asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakkoäänestysajanjakson ja vaalipäivän.

Vaalipäivänä äänioikeutettu saa äänestää vain siinä äänestysalueessa (äänestyspaikassa), joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen ja joka mainitaan äänestäjälle lähetetyssä äänioikeusilmoituksessa. Vaalipäivänä äänestys toimitetaan kello 9–20 jokaisessa kunnassa äänestysalueittain.

2. KUNNAN VAALIVIRANOMAISET

2.1 Yleistä

Vuoden 2024 presidentinvaalin ja europarlamenttivaalien toimittamisesta kunnassa huolehtivat seuraavat vaaliviranomaiset. Keskusvaalilautakuntaa lukuun ottamatta vaaliviranomaiset asetetaan erikseen presidentinvaalia ja erikseen europarlamenttivaaleja varten:

- kunnan keskusvaalilautakunta,
- vaalilautakunta,
- vaalitoimikunta,
- yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsija,
- kotiaäänestyksen vaalitoimitsija ja
- vaaliavustaja vaalipäivän äänestyspaikalla.

2.2 Vaaliviranomaisen kelpoisuus, esteellisyys ja vastuu

Vaalilain 9 a §:n mukaan vaaliviranomaisen on toimittava tehtävässään puolueettomasti. Tätä yleissäännöstä vahventamaan on vaalilaissa säädetty eräitä rajoituksia siihen, kuka on kelpoinen olemaan vaaliviranomaisena ja mainittu nimenomaisesti, sovelletaanko vaaliviranomaisen toimintaan hallintolain (365/2003) 27–30 §:n esteellisyysääntelyä.

2.2.1 Kelpoisuusrajoitukset

Keskusvaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamies.

Vaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla ehdokas.¹

Vaalitoimitsijana yleisessä ennakkoäänestyspaikassa ei saa olla

- ehdokas eikä
- ehdokkaan puoliso², lapsi, sisarus eikä vanhempi.

---

1 Sama rajoitus koskee myös vaalilain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuja vaalilautakunnan mahdollisia avustajia.

2 Puolisolla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyissä parisuhteissa eläviä henkilöitä.

Vaalitoimikunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla

- ehdokas eikä
- ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaalitoimitsijana kotiaänestyksessä ei saa olla

- ehdokas
- eikä ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaaliavustajana vaalipäivän äänestyspaikalla ei saa olla

- ehdokas eikä
- ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Yleisenä kelpoisuusrajoituksena on lisäksi, että vaaliviranomaisena ei saa olla vajaavaltainen henkilö (alle 18-vuotias tai vajaavaltaiseksi julistettu).

2.2.2 Esteellisyysääntelyn soveltaminen kunnan vaaliviranomaisiin

Esteellisyys tarkoittaa tilannetta, jossa käsittelyn puolueettomuus saattaa vaarantua asiaa viranomaisessa käsittelevän henkilön ja käsiteltävän asian tai sen asianosaisen välisen suhteen vuoksi.

Esteelliset henkilöt luetellaan hallintolain 28 §:ssä. Esteellinen henkilö ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä asiaa käsiteltäessä. Esteellisen henkilön on itse ilmoitettava esteellisyydestään. Monijäsenisen toimielimen jäsenen esteellisyydestä päättää asianomainen toimielin. Esteellisen tilalle on viipymättä määrättävä esteetön henkilö.

Vaalilain mukaan hallintolain esteellisyysääntelyä sovelletaan:

- keskusvaalilautakunnan jäseniin ja varajäseniin.

Hallintolain esteellisyysääntelyä ei sovelleta:

- vaalilautakunnan jäsenen eikä varajäsenen³,
- vaalitoimikunnan jäsenen eikä varajäsenen,
- yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijaan,
- kotiaänestyksen vaalitoimitsijaan, eikä myöskään
- vaalipäivän äänestyksen vaaliavustajaan.

---

3 Eikä vaalilain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin mahdollisiin avustajiin (ks. myös alaviite 2).

2.2.3 Vaaliviranomaisen vastuusta

Vaalilain 185 §:n mukaan, jos kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnan tai vaalitoimikunnan jäsen tai vaalitoimitsija taikka muu henkilö tässä laissa tarkoitettuna vaaliviranomaisena toimiessaan laiminlyö velvollisuutensa, häntä rangaistaan niin kuin virkamiestä virkarikoksesta.

3. VAALILAUTAKUNTA

3.1 Vaalilautakunnan kokoonpano

Vaalipäivän äänestyksestä äänestyspaikalla presidentinvaalin ensimmäisessä ja mahdollisessa toisessa vaalissa sekä europarlamenttivaalissa huolehtii kunnanhallituksen hyvissä ajoin kutakin äänestysaluetta varten asettama vaalilautakunta. Kunta voi harkintansa mukaan asettaa eri vaalilautakunnat presidentinvaalia ja europarlamenttivaaleja varten tai asettaa samat vaalilautakunnat molempiin vaaleihin. Presidentinvaaliin asetettu vaalilautakunta toimii sekä ensimmäisessä vaalissa että mahdollisessa toisessa vaalissa.

Vaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, kolme muuta jäsentä ja tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään kolme. Vaalilautakunnan jäsenten ja varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa niitä puoluekisteriin merkittyjä puolueita, jotka asettivat ehdokkaita vuoden 2023 eduskuntavaaleissa siinä vaalipiirissä, johon kunta kuuluu. Vaalilautakunnan varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan. Vaaleissa ehdokkaana oleva ei saa olla vaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä.

Vaalilautakunta nimeää äänestyspaikalle yhden tai useamman vaalilain 73 §:ssä tarkoitetun vaaliavustajan.

Vaalilautakunta voi vaalilain 16 §:n 2 momentin mukaan ottaa avustavaa henkilöstöä äänestyslippujen laskemista ja järjestämistä varten sekä äänioikeusrekisterin ja/tai laskentajärjestelmän käyttämistä varten.

Äänestyspaikalla tulee olla riittävästi vaalivirkailijoita myös sairaustapausten tai muiden yllättävien tilanteiden varalta. Myös vaalilautakunnan varajäseniä voi olla paikalla, vaikka lautakunta olisikin täysilukuinen. Erityisesti on otettava huomioon mahdollisten sairaustapausten vaatimat erityisjärjestelyt ja niiden edellyttämä virkailijoiden työpanos.

3.2 Päätösvaltaisuus

Vaalilautakunta on päätösvaltainen kolmijäsenenä, jolloin yhden jäsenistä tulee olla puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Mikäli syntyy tilanne, jossa sekä puheenjohtaja että varapuheenjohtaja ovat tilapäisesti poissa, vähintään kolmijäseninen vaalilautakunta valitsee keskuudestaan tilapäisen puheenjohtajan kunnan hallintosäännön määräysten mukaisesti.

Uuden luottamushenkilön valitsemisesta kunnan toimielimeen kesken toimikauden säädetään kuntalaissa.

3.3 Läsäolo-oikeus vaalilautakunnan kokouksessa

Vaalilautakuntaan ei sovelleta kuntalaissa tarkoitettun hallintosäännön määräyksiä kunnanhallituksen edustajan ja kunnanjohtajan tai pormestarin läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissa.

Vaalilain 184 §:n 1 momentissa säädetään vaaliasiamiesten läsnäolo-oikeudesta vaaliviranomaisten kokouksissa.

3.4 Vaalitarkkailijoiden läsnäolo-oikeus

Vaalilain 184 §:n 2 momentissa säädetään valtuutuksen saaneen vaalitarkkailijan ja vaaliasiamiehen oikeudesta olla läsnä silloin kun vaaliviranomainen suorittaa tehtäviään. Läsnäolo-oikeus koskee siten paitsi kokouksia myös vaaliviranomaisen kaikkea muutakin toimintaa. Vaalitarkkailijoilla on oikeus vaalitoimitusta häiritsemättä seurata vaaliviranomaisen kaikkia tehtäviä.

Oikeusministeriö voi valtuuttaa kotimaisen tai ulkomaisen vaalitarkkailijan koko maan alueelle ja kunnan keskusvaalilautakunta kunnan alueelle vaalilain 184 §:n 2 momentin nojalla. Vaalitarkkailijoilla on mukanaan kirjallinen valtuutus vaalitarkkailijaksi. Oikeusministeriön myöntämät valtuutukset (akkreditoinnit) ovat nähtävillä myös Vaalitietojärjestelmässä (VAT). Vaalitarkkailijoilla on oikeus vaalitoimitusta häiritsemättä seurata kaikkien vaaliviranomaisen kaikkia tehtäviä. Jos äänestyspaikalle tulee vaalitarkkailijoita, ilmoita asiasta keskusvaalilautakuntaan, tarkasta tarkkailijoiden valtuutus ja merkitse tieto asiasta vaalipöytäkirjaan.

3.5 Vaalilautakunnan suoritettava vain lakisääteiset tehtävänsä

Vaalilautakunnan on suoritettava vain lakisääteisiä tehtäviensä. Oikeuskansleri on 16.2.1981 lausunut muun muassa seuraavaa:

”Jotta vaalilautakunnan jäsen ei laiminlöisi velvollisuuttaan vaan sen hyvin täyttäisi, hänen on huolellisesti ja puolueettomasti toimitettava ne tehtävät, jotka hänelle lain mukaan kuuluvat. Jotta nämä huolellisuuden

ja puolueettomuuden vaatimukset epäilyksittä täyttyisivät, hänen tulisi keskittyä vaalilautakunnan jäsenen tehtäväänsä.

Tiedot siitä, ketkä henkilöt ovat äänestäneet ja ketkä eivät ole sitä tehneet, eivät kuulu vaalisalaisuuden piiriin eivätkä siten ole salassa pidettäviä.⁴ Siitä huolimatta on todettava, että vaalilautakunnan jäseneltä vaadittavaan puolueettomuuteen soveltuu huonosti, jos hän samalla toimii jonkin puolueen oletettujen kannattajien äänestämiseen kehottajana tai sellaisen toiminnan avustajana. Mielestäni vaalilautakunnan jäsenen siis tulisi vaalilautakunnassa ollessaan suorittaa vain vaaliviranomaiselle lain mukaan kuuluvia tehtäviä.”

---

4 Vaalilaissa on nykyisin säännökset vaaliluetteloiden ja äänioikeusrekisteriin tehtyjen äänestämistä koskevien merkintöjen julkisuudesta. Tiedot eivät ole julkisia ennen kuin vaalipäivän äänestys on päättynyt.

4. JÄRJESTELYT ÄÄNESTYSPAIKALLA

4.1 Vaalimateriaali ja kalusteet

Vaalimateriaalin jakelusta vaalilautakunnalle ja kalusteiden toimittamisesta äänestyspaikkaan huolehtii kunnan keskusvaalilautakunta. Presidentinvaalissa vaalimateriaali jaetaan erikseen ensimmäistä vaalia varten ja toista vaalia varten.

Vaalilautakunnan on hyvissä ajoin ennen vaalipäivän äänestyksen alkua tarkistettava, että äänestyspaikalla on seuraava vaalimateriaali ja kalusteet. Mikäli jostain puuttuu, vaalilautakunnan on viipymättä otettava yhteys keskusvaalilautakuntaan.

4.1.1 Mitä vaalipäivän äänestyksessä tarvitaan?

Vaaliasiakirjat:

- 1) Vaaliluettelo (**liite 2**). Vaaliluettelo koostuu irtolehdistä, joissa on tulostus molemmilla puolilla lehteä. Jokainen lehti on rei'itetty vasemmasta reunastaan. Vaaliluettelo tulisi joko kansioida tai sitoa erillisillä sitomisvälineillä, joita saa keskusvaalilautakunnalta. Tämän ohjeen **liitteenä 2d** on ohje siitä, miten vaaliluettelot voidaan sitoa. Mikäli vaalilautakunta aikoo osittaa vaaliluettelon, jokainen osa tulisi sitoa omaksi kokonaisuudekseen. Vaalilautakunta ja keskusvaalilautakunta voivat myös sopia siitä, että vaaliluettelo tai sen osat sidotaan jo etukäteen keskusvaalilautakunnassa. Presidentinvaalin osalta vaalilautakunnan on varmistuttava, että se ensimmäisessä vaalissa käyttää nimenomaan ensimmäisen vaalin vaaliluettelo ja vastaavasti toisessa vaalissa toisen vaalin vaaliluettelo.
- 2) Äänestyslippuja (pakattuna 100 kappaleen nippuihin); Presidentinvaalin osalta äänestysliput ovat ensimmäisessä vaalissa valkoisia ja toisessa vaalissa ruskeita. **Vaalilautakunnan on ehdottomasti huolehdittava siitä, että ensimmäisessä ja toisessa vaalissa käytetään oikeita, asianomaiseen vaaliin tarkoitettuja äänestyslippuja.**
- 3) Presidentinvaalissa Helsingin vaalipiirilautakunnan painattama ehdokasluettelo ja europarlamenttivaalissa europarlamenttivaalien ehdokaslistojen yhdistelmä, joka tulee kiinnittää äänestyskoppien sisäpuolelle sekä asettaa vaalihuoneeseen ja odotustiloihin muutoinkin siten, että se on äänestäjien nähtävillä. Äänestyskopin ulkoseinälle ehdokas-

luetteloa tai ehdokaslistojen yhdistelmää ei kuitenkaan tule kiinnittää. Presidentinvaalissa ehdokasluettelo on painettu ensimmäisessä vaalissa valkoiselle paperille ja toisessa vaalissa ruskealle paperille;

- 4) Oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä (**liite 5**), joka tulee asettaa äänestyskoppiin äänestäjien nähtäväksi. Ohje voidaan kiinnittää äänestyskopin seinälle. Ohjetta voidaan asettaa myös muualle äänestyspaikkaan, ei kuitenkaan äänestyskopin ulkoseinälle;
- 5) Vaalipöytäkirjalomakkeita (vaalilomake nro 8; **liite 4**);
- 6) Laskentalomakkeita alustavan ääntenlaskennan tiedotusta varten:
  - laskentalomake 2: "Vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä";
  - laskentalomake 3: "Vaalipäivän äänet, alustava laskenta";
  - laskentalomake 4: "Vaalipöytäkirjan liite".

Tarvikkeet:

- 7) Vaalileimasin, jolla äänestysliput leimataan. Vaalileimasimia on hyvä olla myös varalla. Vaalileima on väriltään sinipunainen ja seuraavanlainen:

- 8) Sinetöimisvälineitä. Sinetöimisnauha on väriltään valkoista ja siihen on painettu saman näköinen tunnuskuva kuin vaalileimaan ja teksti "Vaalisinetti - Valsigill";
- 9) Tunnisteet vaalilautakunnan jäsenille. Kaikilla vaalilautakunnan jäsenillä tulisi vaaliviranomaisena toimiessaan olla rinnassaan näkyvillä nimikyltti tai vastaava, johon on merkitty henkilön tehtävä vaalilautakunnassa (esimerkiksi "Vaalilautakunnan jäsen" tai "Vaalilautakunnan jäsen - Medlem av valnämnden"). Tunnisteeseen voidaan merkitä myös jäsenen nimi. Menettely auttaa äänestäjiä hahmottamaan, kuka vaalihuoneistossa on vaaliviranomainen;
- 10) Vaaliavustajien rintamerkkejä tai käsivarsinauhoja. Vaalilautakunnan nimeämän vaaliavustajan on käytettävä rintamerkkiä tai käsivarsinauhaa, johon merkitään sana "Vaaliavustaja", kaksikielisissä kunnissa "Vaaliavustaja - Valbiträde";

- 11) Jäljennös vaalilautakunnan asettamispäätöksestä. Äänestyspaikalla tulee laittaa nähtäville esimerkiksi vaalihuoneiston sisäänkäynnin osoittavan opasteen läheisyyteen kopio kunnanhallituksen päätöksestä, jolla asianomainen vaalilautakunta on asetettu, taikka muu asiakirja, josta asianomaisen vaalilautakunnan kokoonpano ilmenee. Vaalilautakunnan jäsenten yhteystietoja (kuten kotiosoite tai puhelinnumero) ei nähtäville pantavassa asiakirjassa saa olla;
- 12) Kyniä, joilla äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun. Kynät voivat periaatteessa olla minkälaisia tahansa, esimerkiksi kuivamustekyniä tai lyijykyniä. Joidenkin viimeisimpien vaalien aikana julkisuudessa on joskus esitetty, että jotkut äänioikeutetut epäilevät lyijykynällä tehdyn äänestysmerkinnän helposti mahdollistavan vaalivilpin. Vaikka epäily on aiheeton, vaalien yleisen luotettavuuden turvaamiseksi äänestäjille on suositeltavampaa varata kuivamustekynä tai vastaava kynä äänestysmerkinnän tekemistä varten. Joka tapauksessa on varmistauduttava, että käytetään sellaisia kyniä, että äänestysmerkintä ei suttaa tai näy äänestyslipun läpi. Esimerkiksi tussikynät tai hyvin teräväkärkiset kuivamustekynät eivät tästä syystä ole suositeltavia äänestysmerkinnän tekemiseen. Kyniä on hankittava riittävästi varalle ottaen huomioon, että kuivamustekynät saattavat lakata toimimasta jopa lyijykyniä helpommin;
- 13) Kyniä vaalilautakunnan omaan käyttöön sekä paperitarvikkeita (kirjekuoria, käärepaperia, narua tai paketoititeippiä, muistiinpanopaperia yms.);
- 14) Laskimia alustavaa tuloslaskentaa varten;
- 15) Opasteita sijoitettavaksi vaalihuoneistoon ja sen ulkopuolelle (kaksikielisessä kunnassa suomeksi ja ruotsiksi ja saamelaiden kotiseutualueella saameksi);
- 16) Näkösuoja, jota voidaan käyttää vaaliluettelon kanssa.

Kalusteet:

- 17) Äänestyskoppeja, joissa äänestysmerkintä tehdään. Äänestyskoppien tulee olla sellaiset, että vaalisalaisuuden säilyminen turvataan. Äänestyskoppien sijoittamisessa vaalihuoneeseen on erityisesti kiinnitettävä huomiota vaalisalaisuuden säilymiseen ja myös siihen, että valaistus äänestyskopissa on riittävän hyvä. Äänestyskoppien välien on oltava riittävän suuria, jotta kulku kuhunkin koppiin voi tapahtua vaalisalaisuus säilyttäen ja häiritsemättä muissa kopeissa olevia äänestäjiä. Äänestyskoppeja ei siis pidä sijoitella siten, että kulku niihin tapahtuu muiden koppien takaa. Äänestyskoppien sijoittelussa tulee varmistua myös siitä, että rakennuksessa mahdollisesti olevat valvontakamerat eivät vaaranna äänestäjien vaalisalaisuutta;

Pyörätuolia käyttäviä varten äänestyskoppi, johon pyörätuoli mahtuu tai toissijaisesti vaalisalaisuuden turvaava, pöydälle asetettava, kirjoitusalus-
ta⁵;

18) Vaaliuurna, johon äänestysliput pudotetaan;

19) Pöydät ja tuolit vaalilautakunnan käyttöön;

Vaaliohjeet:

20) Oikeusministeriön vaaliohjeita nro 2 (Vaalilautakunnan tehtävät; tämä ohje). Vaalilautakunnan jäsenten on tullut tutustua vaaliohjeisiin jo ennen vaalipäivää, mutta ne on syytä pitää jäsenten käytettävissä myös äänestyspaikalla;

IT-laitteet ja -tarvikkeet:

Keskusvaalilautakunta päättää ja ilmoittaa vaalilautakunnalle siitä, käytetäänkö vaalipäivän äänestyksessä

- äänioikeusrekisteriä (äänioikeustietojärjestelmää eli ns. sähköistä vaaliluettelo) vaaliluettelon sijasta tai sen rinnalla,
- sähköistä vaalipöytäkirjaa sekä/tai
- alustavassa laskennassa tuloslaskentajärjestelmää.

Jos järjestelmiä käytetään, keskusvaalilautakunnan tulee toimittaa vaalilautakunnan käyttöön tarvittavat IT-laitteet ja tarvikkeet sekä oikeusministeriön VAT-ohjeet nro 4d (Vaalitietojärjestelmän käyttöohjeet vaalilautakunnalle), jossa selostetaan järjestelmän käytön edellytykset ja itse käyttö. Järjestelmien käyttöä varten vaalilautakunnan jäsenillä tai avustavalla henkilöstöllä tulee olla joko sähköinen henkilökortti, verkkopankkitunnukset tai mobiilivarmenne.

4.1.2 Vaalimateriaalin säilyttäminen ja käyttöönotto

Keskusvaalilautakunnille on annettu ohjeet kiinnittää erityistä huomiota siihen, että vaaliasiakirjojen ja vaalileimasimien jakelu vaalilautakunnille tapahtuu luotettavalla tavalla niin, ettei synny mahdollisuutta väärinkäyttöksiin. Esimerkiksi noudettaessa vaalimateriaalia vaalilautakunnan edustajien on varauduttava esittämään keskusvaalilautakunnalle selvitys henkilöllisyydestään. Vähintään kahden vaalilautakunnan jäsenen on oltava samanaikaisesti paikalla, kun keskusvaalilautakunta luovuttaa vaalimateriaalin vaalilautakunnalle.

---

⁵ Eduskunnan oikeusasiamies on viimeksi kuntavaaleja 2017 koskevassa tarkastuskertomuksessaan (5.4.2017) todennut, että syyliin laitettava irrallinen kirjoitusalus ei turvaa vaalisalaisuutta.

Yksi hyvä tapa huolehtia jakelun turvallisuudesta on, että keskusvaalilautakunta pakkaa vaalilautakunnalle annettavat äänestysliput yhteen (tai useampaan) pakettiin ja sulkee paketin teipillä, jonka päälle keskusvaalilautakunnan edustaja tai edustajat merkitsevät allekirjoituksensa. Allekirjoituksen sijasta teippi voidaan myös leimata jollain kunnan virallisella leimasimella, mutta ei kuitenkaan vaalileimasimella. Teippinä ei tule käyttää varsinaista vaalien sinetöintiteippiä, jota jaetaan vaalilautakunnalle samassa yhteydessä.

Saatuana materiaalin vaalilautakunnan on huolehdittava, että materiaali säilytetään yön yli varmassa tallessa, esimerkiksi äänestyspaikassa olevassa lukitussa tilassa. Keskusvaalilautakunnan on mahdollisuuksien mukaan osoitettava vaalilautakunnille äänestyspaikoilta tällaiset tilat. Vaalilautakunta avaa äänestyslippuja sisältävät paketit vasta samalla hetkellä, kun vaalipäivän äänestystoimitus kello 9 aloitetaan siten, että ensimmäiselle äänestäjälle näytetään, että urna on tyhjä. Sitä ennen kaikkien paikalla olevien vaalilautakunnan jäsenten on todettava, että äänestyslippupakettien teippaukset ovat ehjät.

Keskusvaalilautakunnan harkinnan mukaan äänestysliput ja muu materiaali voidaan jakaa vaalilautakunnille myös muulla luotettavalla tavalla siten, että mahdollisuutta väärinkäytöksiin ei synny.

Presidentinvaalissa on erityisesti huomioitava, että ensimmäisessä vaalissa käytettävät äänestysliput ovat valkoisia ja toisessa vaalissa käytettävät äänestysliput ruskeita. Vaalilautakunnan on varmistettava äänestyksen alkaessa, että sillä on käytössään oikeat äänestysliput.

4.2 Äänestyspaikan esteettömyydestä huolehtiminen

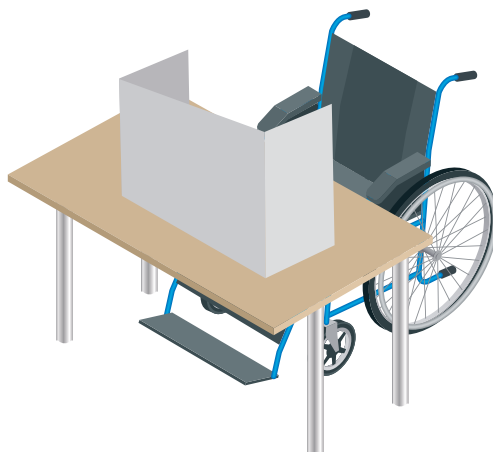
Äänestyspaikka tulee sijoittaa rakennuksessa sellaiseen tilaan, että sinne pääsevät kulkemaan myös ne äänestäjät, joiden kyky liikkua tai toimia on rajoittunut ja ne, jotka käyttävät apuvälineitä, kuten pyörätuolia tai rollaattoria.

Mahdollisuuksien mukaan tulisi liikuntarajoitteisten henkilöiden käyttämille kulkuvälineille varata pysäköintitilaa äänestyspaikan välittömässä läheisyydessä ja järjestää heidän avustamisensa äänestyspaikan ulko- ja sisäpuolella.

Äänestyspaikalla mahdollisesti olevien kynnysten ja portaiden on oltava varustettuja esimerkiksi sellaisella luiskalla, että pyörätuolia taikka rollaattoria käyttävillä henkilöillä on esteetön pääsy äänestystilaan.

Niitä liikuntarajoitteisia henkilöitä varten, jotka käyttävät pyörätuolia, tulisi äänestyspaikkaan varata sellainen matalampi äänestyskoppi, johon mahtuu pyörätuolilla tai pöydälle asetettava irrallinen kirjoitusalue varustettuna suojuksella, jonka turvin äänestäjä voi muiden katseilta suojattuna täyttää äänestyslippunsa.

Kuvaesimerkki:

Äänestyspaikalla kulkureittien sivuun tulisi mahdollisuuksien mukaan sijoittaa istuimia levähtämistä varten. Jos pyörällisillä apuvälineillä liikkuville järjestetään kiertotie, tulee se varustaa tarvittaessa opasteilla.

Invalidiliitto ry on laatinut äänestyspaikan esteettömyyden tarkistuslistan, jota vaalilautakunnan tulee tarkoituksenmukaisella tavalla käyttää apuna äänestystilaa järjestettäessä (**liite 6**).

4.3 Paloturvallisuus

Paloturvallisuudesta on huolehdittava. Rakennuksen poistumistiet on pidettävä esteettöminä eikä poistumisteiden opasteita saa peittää.

4.4 Järjestys äänestyspaikalla

Vaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että järjestys äänestyspaikalla säilyy moitteettomana ja äänestys sujuu häiriöttä. Äänestyspaikalla olevien on noudatettava vaalilautakunnan järjestyksen ylläpitämiseksi ja äänestyksen häiriötömän kulun turvaamiseksi antamia määräyksiä.

Äänestyspaikan kalustamisella ja muilla järjestelyillä on tärkeä merkitys järjestyksenpidon kannalta. Jos äänestyspaikalle syntyy ruuhkaa, vaalilautakunnan on tarvittaessa ohjattava äänestäjiä jonoihin ja valvottava, että äänioikeuttaan käyttäneet poistuvat äänestyspaikalta.

Vaalilautakunnan on huolehdittava myös siitä, että äänestäjät pitävät riittävät etäisyydet toisiinsa nähden esimerkiksi silloin kun äänestäjät jonottavat vaaliluetteloa pitävän vaalivirkailijan luokse.

Keskusvaalilautakunnan ja vaalilautakunnan on huolehdittava yhdessä, että vaalilautakunnalla on käytössään riittävästi henkilöitä, kuten varajäseniä, pitämässä huolta varsinaisten lakisääteisten tehtävien lisäksi äänestäjien opastamisesta vaalihuoneistoon, jonojen muodostamisesta, riittävien etäisyyksien pitämisestä ja sen valvomisesta, että äänioikeuttaan jo käyttäneet poistuvat vaalihuoneistosta.

Äänestäjien pienten lasten mukaantulo äänestystilaan voidaan sallia, ellei siitä aiheudu erityistä häiriötä. Tämä mahdollistaa äänestämisen lapsiperheiden vanhemmille ja voi samalla myös tukea lasten demokratiakasvatusta.

4.4.1 Vaalimainontakielto

Vaalilautakunnan on valvottava, ettei äänestyspaikalla tai sen välittömässä läheisyydessä pidetä puheita eikä julkipanna tai jaeta painettuja tai kirjoitettuja kehotuksia. Vaalilautakunnan on myös huolehdittava, ettei äänestyspaikalla millään tavoin vaikuteta tai yritetä vaikuttaa äänestäjien vaalivapauteen. Mikäli lain säännöksiä tässä suhteessa rikotaan tai yritetään rikkoa, on häiritsijä heti poistettava äänestyspaikalta, tarvittaessa poliisin avustuksella.

4.4.2 Äänestyspaikan opasteet

Opastus äänestyspaikalle tulee järjestää selkeästi esimerkiksi kadunvarsitauluin ja viitoituksin. Myös sisälle äänestystilaan on järjestettävä tarpeelliset opasteet.

Kaksikielisessä kunnassa kilpien ja muiden yleisölle suunnattujen opasteiden on oltava suomen- ja ruotsinkielisiä. Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kunnissa opasteet on laadittava myös saamen kielellä.

4.4.3 Kuvaaminen äänestyspaikalla

On mahdollista, että tiedotusvälineet, tai jopa yksittäiset äänestäjät, esittävät toivomuksen saada kuvata äänestyspaikalla. Vaalilautakunnan on kulloisessakin yksittäistapauksessa erikseen arvioitava, voidaanko kuvaaminen sallia. Kuvaaminen ei saa vaarantaa vaalisalaisuutta eikä järjestystä äänestyspaikalla.⁶

---

⁶ Eduskunnan oikeusasiamies on päätöksessään 23.10.2007 (dnro 1107/2/07) katsonut, että vaalilautakunnan puheenjohtaja oli, huomioon ottaen äänestyshuoneessa vallitsevan tilanteen, voinut olla antamatta lupaa valokuvan ottoon äänestyspaikalla.

Vaalilain mukaan äänestys on järjestettävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Äänestyskopissa kuvaaminen ei ole sallittua. Vaalisalaisuuden ylläpitäminen äänestyspaikalla on äänestäjän oikeus ja velvollisuus. Vaalilautakunnan jäsen ei luonnollisesti voi kuitenkaan varmistua äänestäjän toimista äänestyskopissa.

4.4.4 Vaalikeräykset

Ne järjestöt, joille Poliisihallitus on myöntänyt rahankeräysluvan (<http://www.vaalit.fi/vaaliviranomaiskirjeita- ja muistioita>), voivat suorittaa rahankeräystoimintaa äänestyspaikalla edellyttäen, että keräys voidaan järjestää siten, etteivät vaaliviranomaiset joudu missään vaiheessa osallistumaan rahankeräykseen liittyviin tehtäviin ja siten, ettei keräystoiminta häiritse äänestyksen toimittamista. Keräysjärjestelyistä ei myöskään saa syntyä äänestäjälle sellaista vaikutelmaa, että vaalikeräykseen osallistuminen olisi äänestämiseen liittyvä velvollisuus.

Keräystä toimittavalle lipasvartijalle ja lippaalle tulisi mahdollisuuksien mukaan järjestää sopiva tila. Tämän tilan tulee olla riittävän etäällä varsinaisesta äänestystilasta, esimerkiksi toisessa huoneessa, jotta keräys ei häiritse äänestystä eikä äänestäjiä. Lippaan säilytyksestä vastaa lipasvartija. Mikäli äänestyspaikan olosuhteet ovat sellaiset, että keräystoimintaa ei voida edellä mainittujen ehtojen mukaisesti järjestää tai mikäli keräys ei niiden mukaisesti suju, keräystä ei voida lainkaan toimittaa. Vaalilautakunnan on kussakin yksittäistapauksessa ratkaistava asia.

4.4.5 Oheistoiminta

Joissain kunnissa vaalipäivän äänestyspaikkana olevassa kiinteistössä tai sen läheisyydessä on järjestetty erilaista vaaleihin liittyvää oheistoimintaa, esimerkiksi lasten vaaleja, vaalikahvien tarjoamista äänestäjille tai arpajaisia. Mikäli tämäntyyppistä toimintaa järjestetään, vaalilautakunnan ei tule ottaa osaa sen järjestelyihin. Vaalilautakunnan tulee myös huolehtia siitä, että nämä toiminnot suoritetaan selkeästi äänestystilan ulkopuolella ja siten, etteivät ne millään lailla häiritse äänestystoimintaa.

4.4.6 Äänestäjien lemmikkieläimet

Allergia-, Iho- ja Astmaliitto ry toimittaa vaalilautakuntien käyttöön äänestyspaikkojen ulko-oviin tarkoitettuja A4-kokoisia julisteita. Julisteessa on koiran kuva ja teksti ”Minä odotan ulkona, kun sinä äänestät”. Julisteen suositus ei koske opaskoiria eikä avustajakoiria. Vaalilautakuntia kehoitetaan ottamaan suositus tarkoituksenmukaisella tavalla huomioon.⁷

---

⁷ Allergia-, Iho- ja Astmaliitto perustelee suositusta sillä, että näin voitaisiin estää eläinpiteelipölyn jääminen yleisiin tiloihin ja eläinallergisten äänestäjien ja vaaliviranomaisten oireiden paheneminen. Eläinpiteelipöly on voimakas herkistäjä, joka säilyy tiloissa pitkään ja pahentaa allergiaa tai astmaa sairastavien oireita.

4.5 Vaaliavustaja ja äänestäjän valitsema avustaja

4.5.1 Yleistä

Äänestäjän avustajana äänestysmerkinnän tekemisessä äänestyslippuun voi toimia vain

- 1) vaalilautakunnan nimeämä vaaliavustaja tai
- 2) äänestäjän itsensä valitsema avustaja tai
- 3) äänestäjän niin halutessa vaalilautakunnan jäsen, jollei se viivytä äänestystä.

Avustajana, olipa hän vaaliavustaja, äänestäjän itsensä valitsema avustaja tai vaalilautakunnan jäsen, ei kuitenkaan saa olla henkilö, joka on ehdokkaana vaaleissa eikä myöskään ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus tai vanhempi.

Avustaja on velvollinen tunnollisesti täyttämään äänestäjän osoitukset ja pitämään salassa äänestystoimituksessa saamansa tiedot. Avustajalle on erityisesti korostettava, ettei hän missään tapauksessa saa suositella äänestäjälle, ketä ehdokasta tämän olisi äänestettävä.

4.5.2 Vaaliavustaja

Jokaisella äänestyspaikalla tulee olla saapuvilla vaalilain 73 §:n 1 momentissa tarkoitettu vaaliavustaja, joka äänestäjän pyynnöstä avustaa häntä merkinnän tekemisessä äänestyslippuun. Avustajan on käytettävä rintamerkkiä tai käsivarsinauhaa, johon merkitään sana ”Vaaliavustaja”, kaksikielisissä kunnissa ”Vaaliavustaja Valbiträde”.

Vaaliavustajan nimeäminen kuuluu vaalilautakunnan tehtäviin. Vaaliavustajia vaalilautakunta voi nimetä harkintansa mukaan useampiakin. Avustajaksi on mahdollista nimetä myös vaalilautakunnan varajäsen tai varsinainenkin jäsen. Tällöin kuitenkin tulee huolehtia siitä, että vaalilautakunta on koko vaalipäivän äänestyksen ajan päätösvaltainen eli vähintään kolmijäseninen. Sinä aikana, jolloin jäsen tai varajäsen on vaaliavustajana, hän ei siis toimi vaalilautakunnan jäsenenä.

Vaikka avustajan nimeääkin vaalilautakunta, on käytännössä keskusvaalilautakunnan etukäteen huolehdittava siitä, että vaalilautakunnan käytettävissä on yksi tai useampi sopiva ehdokas avustajaksi. Kaksikielisillä paikkakunnilla on kiinnitettävä huomiota avustajan riittävään kielitaitoon.

4.5.3 Äänestäjän valitsemat avustajat

Äänestäjät, joiden kyky tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt, saavat käyttää äänestysmerkinnän tekemisessä apuna **itse valitsemaansa avustajaa** äänestyspaikan vaaliavustajan sijaan. Tämä koskee näkövammaisten ja muiden vammaisten lisäksi myös henkilöitä, joille esimerkiksi äkillinen sairaus on aiheuttanut kyvyttömyyden tehdä äänestysmerkintä.

Vaalilautakunta ratkaisee, kenen kyky tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt ja kenellä siis tällä perusteella on oikeus valita avustajaksi haluamansa henkilö. Vaalilautakunnan on selvitettävä tällaisen avustajan nimi ja merkittävä se vaalipöytäkirjaan. Tietoja avustajista on käsiteltävä siten, etteivät ne ole muiden äänestäjien, esimerkiksi seuraavan avustettavan äänestäjän ja/tai hänen avustajansa, nähtävissä.

Äänestäjällä on myös oikeus käyttää halutessaan, edellä todetuin rajauksin, vaalilautakunnan jäsentä avustajana merkinnän tekemisessä äänestyslippuun, jollei se viivytä äänestystoimitusta.

5. VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN TOIMITTAMINEN

5.1 Äänestystoimituksen aloittaminen ja lopettaminen

5.1.1 Yleistä

Vaalipäivän äänestys on aloitettava sunnuntaina kello 9 ja sitä on jatkettava yhtäjaksoisesti kello 20 asti.

Vaalilautakunnan puheenjohtajan ja jäsenten sekä vaalilautakunnan nimeämien vaaliavustajien on ehdottomasti saavuttava äänestyspaikalle niin hyvissä ajoin, että äänestystoimitus voidaan aloittaa täsmällisesti. Mikäli vaalilautakunta käyttää äänioikeustietojärjestelmää, järjestelmään kirjautuminen on hyvä aloittaa jo noin kello 8.30.

Vaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että lautakunta on päätösvaltainen eli vähintään kolmijäseninen äänestystoimituksen alkaessa ja sen kaikissa vaiheissa.

Vaalipäivän äänestystä ei saa keskeyttää ennen kello 20. Sitä vastoin se voi jatkua myöhempäänkin, sillä kaikkien niiden äänestäjien, jotka ovat ennen kello 20 tulleet saapuville odottamaan äänestysvuoroaan, on annettava äänestää, ennen kuin äänestystoimitus lopetetaan. Odotustila on suljettava ja eristettävä siten, ettei enää uusia henkilöitä pääse tilaan kello 20. Sulkemisesta on sitä ennen ilmoitettava saapuville tulleille äänestäjille.

Vaalilautakunnan tulee erityisesti kiinnittää huomiota **vaalisalaisuuden säilymiseen** äänestystoimituksen kaikissa vaiheissa.

5.1.2 Vaaliurnan sulkeminen

Äänestystoimituksen alkaessa vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan on näytettävä läsnä oleville äänestäjille, että vaaliurna on tyhjä. Tämän jälkeen joko

- lukitaan urnan sisäkansi ja sen kahdesta avaimesta puheenjohtaja (tai varapuheenjohtaja) ottaa haltuunsa toisen ja joku lautakunnan jäsenistä toisen tai
- urna suljetaan käyttämällä sinetöimisnauhaa, johon vähintään puheenjohtaja (tai varapuheenjohtaja) ja joku jäsenistä merkitsevät nimikirjoituksensa.

Vaaliurnaa ei saa missään tilanteessa avata sen jälkeen, kun se on äänestystoimituksen alkaessa suljettu, ennen kuin äänestyksen päätyttyä ryhdytään laskemaan ääniä.

5.2 Äänestystoimituksen kulku

5.2.1 Äänestyksen vaiheet

Äänestystoimituksessa on seuraavat vaiheet:

Vaihe 1: Äänestäjän henkilöllisyyden ja äänioikeuden toteaminen, äänestyslipun antaminen sekä merkinnän tekeminen vaaliluetteloon ja/tai äänioikeusrekisteriin (äänioikeustietojärjestelmään), jos vaalilautakunta sitä käyttää;

Vaihe 2: Äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun;

Vaihe 3: Äänestäjä esittää äänestyslipun leimattavaksi ja pudottaa leimatun äänestyslipun vaaliurna.

Vaihe 1: Äänestäjän henkilöllisyyden ja äänioikeuden toteaminen, äänestyslipun antaminen ja merkinnän tekeminen vaaliluetteloon ja/tai äänioikeusrekisteriin

- Totea äänestäjän henkilöllisyys henkilökortista, passista, ajokortista tai muusta vastaavasta (kuvallisesta ja virallisesta) asiakirjasta.
- Etsi äänestäjän nimi vaaliluettelosta ja/tai äänioikeusrekisteristä.
- Anna äänestäjälle yksi äänestyslippu ja kehoita häntä menemään äänestyskoppiin.
- Tee vaaliluetteloon ja/tai äänioikeusrekisteriin merkintä äänestäjän äänestämisestä joko tässä vaiheessa tai vasta sitten kun äänestäjä on pudottanut äänestyslipun vaaliurna.

1 (i) Äänestäjän henkilöllisyyden toteaminen

Äänestäjän on ilmoitauduttava henkilökohtaisesti vaalilautakunnalle. Äänioikeutta ei missään tapauksessa saa käyttää asiamiehen välityksellä. Äänioikeutta

on käytettävä siinä äänestysalueessa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin äänestäjän kohdalle.

Ilmoittautuessaan äänestämään äänestäjä on velvollinen esittämään vaalilautakunnalle selvityksen henkilöllisyydestään. Säännönmukaisessa tapauksessa äänestäjän tulee esittää vaalilautakunnalle asiakirja, joka todistaa äänestäjän henkilöllisyyden (henkilöllisyystodistus). Tällaista asiakirjaa äänestäjältä ei kuitenkaan ole ehdottomasti vaadittava, jos hänen henkilöllisyytensä muutoinkin on varmasti todettavissa, esimerkiksi silloin, jos vaalilautakunta tuntee äänestäjän (HE 175/1995 vp.).

Valtioneuvoston oikeuskansleri on päätöksessään 15.1.1997 (dnro 978/1/96) todennut muun ohella seuraavaa: Vaalilainsäädäntö edellyttää äänestäjän selvitysvelvollisuutta henkilöllisyydestään äänestettäessä. Henkilöllisyyden selvitysvelvollisuutta on pidettävä myös äänestäjän edun mukaisena. Äänioikeuden toteutumisen kannalta on olennaista, että kukaan ei äänestä toisen nimissä tai toisen puolesta ja että merkintä vaaliluetteloon tehdään oikean henkilön kohdalle.

Mistä asiakirjasta äänestäjän henkilöllisyys voidaan todeta?

Äänestäjä voi todistaa henkilöllisyytensä voimassa olevalla poliisin antamalla henkilökortilla, passilla, ajokortilla tai kuvallisella Kela-kortilla.

Äänestäjän henkilöllisyyden voi todeta myös ulkomaisesta tai muusta sellaisesta voimassa olevasta henkilöllisyystodistuksesta, jossa on

- henkilön täydellinen nimi,
- syntymäaika,
- henkilön nimikirjoitus,
- todistuksen antajan leimalla leimattu henkilön valokuva sekä
- todistuksen antopäivä ja antajan allekirjoitus.

Olennaista on varmistua, että asiakirjan esittää sama henkilö, jonka valokuva on henkilöllisyystodistuksessa. Mikäli henkilöä ei esimerkiksi ajokortissa olevan vanhan valokuvan perusteella voi tunnistaa, selvitystä ei lähtökohtaisesti voida pitää riittävänä.

Henkilöllisyyden todistamiseen ei kelpaa pelkästään ilmoituskortti, eivätkä myöskään muut kuvattomat kortit ja asiakirjat.

Käräjäoikeus tuomitsi neljä vaalilautakunnan jäsentä sakkorangaistukseen tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta. Vuoden 1996 yhdistetyissä kunnallisvaaleissa ja europarlamenttivaaleissa vaalilautakunnan jäsenet eivät olleet tarkastaneet erään äänestäjän henkilöllisyyttä, vaan olivat antaneet hänen äänestää molemmissa vaaleissa pelkästään ilmoituskortin perusteella. Myöhemmin kuitenkin ilmeni, ettei ilmoituskortti ollut henkilön oma eikä hänellä alaikäisenä ollut edes

äänioikeutta. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota eikä korkein oikeus myöntänyt valituslupaa hovioikeuden päätökseen. Alaikäinen (12-v.) jätettiin tuomitsematta rangaistukseen, mutta hänelle ilmoituskortin antanut mies tuomittiin välillisenä tekijänä sakkorangastukseen vilpillisestä äänestämisestä. (Helsingin HO 28.5.1998, nro 1631)

Entä jos äänestäjä ei omista henkilöllisyystodistusta?

Äänioikeutetuille lähetetyssä ilmoituskortissa todetaan muun ohella, että henkilö, jolla ei ole henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa, voi saada maksutta poliisilaitokselta väliaikaisen henkilökortin äänestämistä varten. Korttia haettaessa on oltava mukana kaksi passikuvaa. Käytännössä väliaikaista henkilökorttia ei kuitenkaan enää voi hakea eikä saada vaalipäivänä.

Henkilöllisyyden tarkastamisesta joissakin erityistilanteissa

Aiemmissa vaaleissa on käynyt ilmi, että jotkut, useimmiten iäkkäät äänioikeutetut eivät omista voimassa olevaa passia, ajokorttia tai muutenkaan vastaavaa asiakirjaa, eivätkä myöskään ole hankkineet tai voineet hankkia edellä mainittua maksutonta väliaikaista henkilökorttia. Mikäli vaalilautakunta ei tunne tällaista äänestäjää, äänestäjän henkilöllisyyden selvittäminen voi olla ongelmallista. Tällaisissa tapauksissa vaalilautakunnan on pyrittävä arvioimaan tilanne kokonaisvaltaisesti sen perusteella, miten luotettavana se pitää äänestäjän antamaa muuta selvitystä ja tilannetta yleensä. Joissain tapauksissa tällaisella äänestäjällä voi olla mukanaan muita asiakirjoja, jotka – vaikkei niissä valokuvaa olekaan – saattavat vahventaa äänestäjän henkilöllisyyttä. Äänestäjä saattaa myös esittää vanhentuneen kuvallisen henkilöllisyystodistuksen. Lisäksi äänestäjällä voi olla mukanaan saattajia, jotka kykenevät paitsi selvittämään oman henkilöllisyytensä, myös suullisesti todistamaan saatettavan henkilöllisyyden.

Vaalilautakunnan on edellä sanotuissa tilanteissa käytettävä harkintavaltaansa. Yhtäältä tulee huolehtia siitä, että kaikki äänioikeutetut voivat käyttää äänioikeutensa mutta toisaalta myös siitä, että kukaan ei äänestä toisen nimissä tai toisen puolesta ja että merkintä äänioikeuden käyttämisestä tehdään vaalilautakunnan oikean henkilön kohdalle. Edellä mainitut esimerkit voidaan hyväksyä selvityksiksi äänestäjän henkilöllisyydestä silloin, kun vaalilautakunta pitää saatua selvitystä kokonaisvaltaisesti luotettavana.

Valtioneuvoston oikeuskansleri on päätöksessään 8.5.2012 (dnro OKV/98/1/2012) todennut muun ohella seuraavaa: Jos äänestäjä ei esitä vaalitoimitsijalle asiakirjaa, joka todistaa äänestäjän henkilöllisyyden, äänestäjän on kyettävä muilla keinoilla vakuuttamaan vaalitoimitsija henkilöllisyydestään. Kysymys on virkavastuulla toimivan vaalitoimitsijan tapauskohtaisesta kokonaisarviosta. Jos toimintakyvyltään rajoittuneella äänestäjällä ei ole henkilöllisyystodistusta, vaan äänestäjän henkilöllisyyttä

pyritään todistamaan, yleensä muiden selvitysten lisäksi, hänen saattajansa esittämällä suullisella selvityksellä, äänestäjän henkilöllisyydestä vakuuttaminen voi edellyttää selvityksen saamista siihen, miksi äänestäjälle ei ole hankittu henkilöllisyystodistusta. [...] Lisäselvitystä pyydetäessä on toimittava hienotunteisesti ja sovinnollisuutta edistäen. [...] Äänioikeuden käyttämisen oikeellisuuden varmistaminen on myös äänioikeutetun itsensä etu.

1 (ii) Äänestäjän äänioikeuden toteaminen

Vaalilautakunnan tulee tarkoin huolehtia siitä, ettei äänestäjä saa äänestää, ennen kuin hänet on todettu äänioikeutetuksi. Äänestäjän äänioikeus todetaan vaaliluettelosta tai äänioikeusrekisteristä (äänioikeustietojärjestelmästä), jos vaalilautakunta sitä käyttää.

Äänestämistä koskevat merkinnät vaaliluettelossa ja äänioikeusrekisterissä eivät ole julkisia ennen kuin vaalitoimitus on päättynyt.

1 (ii.a) Äänestäjän äänioikeuden toteaminen vaaliluettelosta

Tehtävään määrätty vaalilautakunnan jäsen etsii vaaliluettelosta äänestäjän nimen. Äänioikeutetut on otettu vaaliluetteloon sukunimiensä mukaisessa aakkosjärjestyksessä.

Aakkostuksessa kirjainten keskinäinen järjestys on suomen kielen mukainen, v ja w -kirjaimet on erotettu toisistaan. Etuliitteelliset sukunimet on aakkostettu etuliitteen mukaan, esimerkiksi henkilö nimeltä "von Tafelsson Bror-Erik" löytyisi vaaliluettelosta v-kirjaimella alkavien sukunimien joukosta. Tyhjä merkki sijoittuu ennen muita merkkejä, esimerkiksi henkilö "Ek Lisa" on vaaliluettelossa ennen henkilöä "Eka Liisa". Väliviiva on aakkostettu kuten tyhjä merkki, esimerkiksi henkilö "Ek-Roine Liisa" on vaaliluettelossa ennen henkilöä "Eko Liisa". Useimmat tarkkeet jätetään huomiotta, esimerkiksi é on aakkostettu kuten e, mutta poikkeuksen muodostaa ü, joka on aakkostettu kuten y.

Etsinnän nopeuttamiseksi vaalilautakunta voi pyytää äänestäjältä nähtäväkseen vaalilain 21 §:n mukaisen ilmoituskortin (liite 3). Ilmoituskorttia ei äänestäjältä kuitenkaan voi vaatia eikä sen puuttuminen estä äänestämästä. Ilmoituskortti annetaan äänestäjälle takaisin, jos tämä sitä pyytää. Mikäli äänestäjältä joudutaan kysymään henkilötunnusta, vaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että paikalla olevat muut äänestäjät eivät kuule äänestäjän henkilötietoja.

On syytä huomata, että vaaliluettelossa on tyhjä väli kirjaimien L ja M välissä. Tämä on tehty helpottamaan vaaliluettelon mahdollista ositusta kirjaimiin A-L

ja M-Ö. Vaaliluettelon voi kuitenkin osittaa vaalilautakunnan harkinnan mukaan myös muista kohdista.

Vaaliluettelon käyttämisestä huomioitavaa

Vaalilautakunnan on järjestettävä äänioikeuden tarkastaminen vaaliluettelosta niin, että äänestäjä ei voi nähdä muiden äänioikeutettujen tietoja. Vaalilautakunta voi esimerkiksi käyttää pahvista tai muuta näkösuojaa vaaliluettelon ja äänestäjän välillä. Ilman näkösuojaa on mahdollista, että äänestäjä, joka kykenee lukemaan ylösalaisin olevaa tekstiä ja pystyy painamaan mieleensä lukemansa, voisi vaaliluettelosta saada selville äänioikeutettujen henkilötunnuksia. Vaalilautakunnan on hyvä huolehtia siitä, että äänestäjä pysyy riittävän etäällä vaalivirkailijasta silloin kun tämä etsii hänen nimeään vaaliluettelosta, samoin kuin siitä, että vaaliluetteloa muutoinkin säilytetään äänestyspaikalla huolellisesti.

Jos äänioikeutetun kohdalle on äänioikeusrekisteriin merkitty tieto ns. turvakiellosta, hänen kohdallaan on vaaliluettelon sarakkeessa Huomautuksia merkintä T. Tällaisen äänioikeutetun osalta vaaliluettelossa olevat tiedot eivät ole julkisia edes vaalitoimituksen päättymisen jälkeen. Näitä tietoja tulee muutenkin käsitellä erityisen varoen eikä niitä saa luovuttaa ulkopuolisille.

Samannimiset henkilöt ja väärin kirjoitetut nimet

Jos vaaliluetteloon on merkitty useita samannimisiä henkilöitä, on henkilötunnuksen tai syntymäajan avulla selvitettävä, mikä nimi on oikea.

Mikäli vaaliluettelossa oleva nimi ei ole äänestäjän ilmoittaman nimen kanssa täysin yhtäpitävä (esimerkiksi vaaliluettelossa olevan painovirheen takia), ei äänestäjältä tämän johdosta pidä evätä äänioikeuden käyttämistä, jos eroavaisuus ei ole olennainen ja jos on lisäksi ilmeistä, että luettelossa oleva nimi ei voi tarkoittaa ketään toista henkilöä. Jos henkilön sukunimi on esimerkiksi avioliiton johdosta muuttunut äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen, voidaan hänen henkilöllisyydestään varmistua henkilötunnuksen perusteella.

Vaaliluetteloon tehdyt merkinnät ennakkoon äänestämisestä

Vaaliluetteloon on otettu vain ne äänioikeutetut, jotka eivät äänestäneet ennakkoon (tai kirjeitse), tai joiden ennakkoon äänestämistä ei ollut merkitty äänioikeusrekisteriin, kun vaaliluetteloiden tulostaminen aloitettiin.

Keskusvaalilautakunnan on tullut huolehtia siitä, että vaalilautakunnille toimitetuista vaaliluetteloista käy selvästi ja luotettavasti ilmi, ketkä äänioikeutetut

ovat käyttäneet äänioikeutensa jo ennakoäänestyksessä ja keillä se on vielä käyttämättä vaalipäivän äänestyksessä. Ennen vaaliluetteloiden toimittamista vaalilautakunnille keskusvaalilautakunta on tarvittaessa tehnyt niihin merkinnät niistä ennakkoon äänestäneistä, joiden äänestämistä ei oltu merkitty äänioikeusrekisteriin ennen kuin vaaliluetteloiden tulostaminen aloitettiin. Näissä tapauksissa ennakkoon äänestäneen äänioikeutetun kohdalle sarakkeeseen (presidentinvaalissa) TPV-2024_1 (ensimmäinen vaali) ja TPV-2024_2 (toinen vaali) sekä ja europarlamenttivaaleissa EPV-2024 on siten käsin merkitty E.

Mikäli henkilön nimeä ei löydy vaaliluettelosta tai henkilön nimen kohdalla on E, mutta äänestäjä ei oman ilmoituksensa mukaan ole äänestänyt ennakkoon, asia tulee tarkistaa keskusvaalilautakunnasta. Keskusvaalilautakunnalla on hallussaan ennakoäänestyksen ja kirjeäänestyksen lähetekirjeet sekä yhteys äänioikeusrekisteriin. Jos keskusvaalilautakunnasta ei löydy lähetekirjettä, jossa on kyseisen henkilön allekirjoitus, on ilmeistä, että henkilö ei ole äänestänyt ennakkoon. Jos taas allekirjoitettu lähetekirje löytyy, henkilön on lähtökohtaisesti katsottava käyttäneen äänioikeutensa ennakkoon. Myös Digi- ja väestötietovirasto pystyy äänioikeusrekisteristä selvittämään, onko henkilön kohdalle rekisteriin tehty merkintä äänestämisestä.

Mikäli vaalilautakunta pystyy luotettavasti selvittämään, ettei asianomainen äänestäjä vielä ole äänestänyt, häneltä ei tule evätä äänioikeuden käyttämistä. Mikäli vaalilautakunta on selvityksen jälkeen vakuuttunut siitä, että äänestäjä ei ole käyttänyt äänioikeuttaan, sen on pyrittävä selvittämään sekaannus niin, ettei äänestäjälle aiheudu haittaa. Näistä tai muista vastaavanlaisista tapauksista on tehtävä merkintä vaalipöytäkirjaan.

Eräitä poikkeustapauksia

Lainvoimaista äänioikeusrekisteriä on vaaleissa noudatettava muuttamattomana. Äänioikeusrekisteriä pidetään lainvoimaisena sen estämättä, että hallinto-oikeus ei ole ennen äänioikeusrekisterin lainvoimaiseksi tuloa antanut päätöstä sille tehtyyn valitukseen. Mikäli henkilö on ilmeisen virheellisesti vaalilain 26 §:n 1 momentin nojalla merkitty äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, Digi- ja väestötietovirasto voi poistaa lainvoimaisesta äänioikeusrekisteristä tällaisen merkinnän. Jos poisto tehdään sen jälkeen, kun vaaliluetteloiden tulostus on aloitettu, äänioikeutetun nimi ei tulostu vaaliluetteloon. Tällaisessa tapauksessa vaalilautakunnan on, tarvittaessa keskusvaalilautakunnan välityksellä, varmistauduttava siitä, että Digi- ja väestötietovirasto on tehnyt äänioikeusrekisteriin sanotunlaisen poiston, merkittävä henkilön nimi vaaliluettelon loppuun ja annettava hänen äänestää.

Henkilön, joka esittää vaalilautakunnalle vaalipäivänä hallinto-oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen, jonka mukaan hänellä on äänioikeus, on annettava äänestää. Henkilö on velvollinen luovuttamaan päätöksen tai sen jäljennöksen vaalilautakunnalle.

1 (ii.b) Äänioikeuden toteaminen äänioikeusrekisteristä

Jos äänioikeusrekisteri (äänioikeustietojärjestelmä, ns. sähköinen vaaliluettelo) on käytössä äänestysalueessa, sen teknisestä käyttämisestä huolehtivat joko vaalilautakunnan jäsenet itse tai vaalilain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettu avustava henkilöstö. Avustavan henkilöstön tulee kuitenkin toimia tehtävässään tarkasti vaalilautakunnan osoitusten mukaisesti. Vastuu merkintöjen tekemisestä äänioikeusrekisteriin on vaalilautakunnalla. Avustavina henkilöinä toimivien nimet tulee merkitä vaalipöytäkirjaan.

Äänioikeusrekisterin käyttäjä hakee äänestäjän tiedot näyttöruudulle henkilötunnuksen avulla. Henkilötunnus saadaan selville äänestäjän esittämästä henkilöllisyystodistuksesta, etsimällä se vaaliluettelosta taikka kysymällä sitä äänestäjältä itseltään tai puhelimitse keskusvaalilautakunnalta taikka Digi- ja väestötietovirastolta. Mikäli henkilötunnusta joudutaan kysymään, vaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että paikalla olevat muut äänestäjät eivät kuule äänestäjän henkilötietoja.

Menettely äänioikeusrekisteriä käytettäessä selostetaan tarkemmin VAT-ohjeessa nro 4d (Vaalitietojärjestelmän käyttöohjeet vaalilautakunnalle).

Jos äänioikeusrekisterin mukaan henkilö olisi jo käyttänyt äänioikeutensa äänestämällä ennakkoon, vaalilautakunnan on selvitettävä tilanne paperisesta vaaliluettelosta ja muutoin siten kuin edellä tässä ohjeessa selostetaan.

1 (iii) Äänestyslipun antaminen äänestäjälle

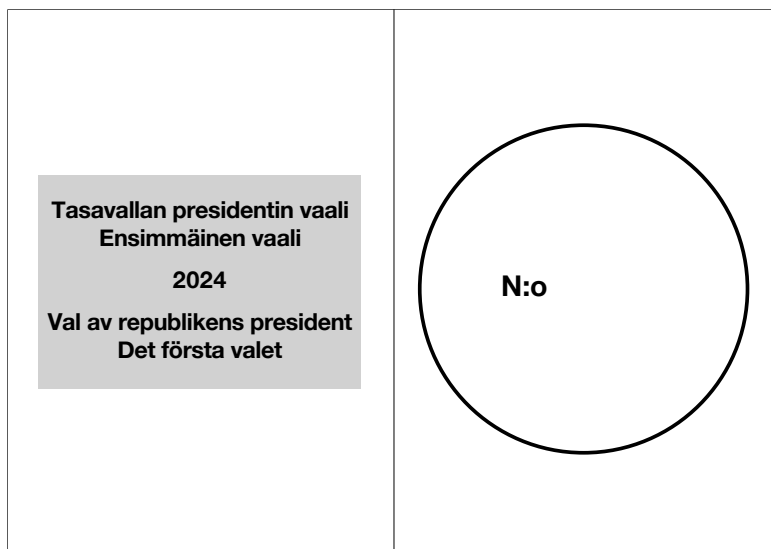
Tarkastettuaan vaaliluettelosta tai äänioikeusrekisteristä, että äänestäjä on äänioikeutettu, vaalilautakunnan jäsen ojentaa äänestäjälle yhden ja ehdottomasti vain yhden äänestyslipun. Äänestyslippu annetaan äänestäjälle avattuna sisäpuoli (tekstipuoli) ylöspäin siten, että äänestyslipussa oleva teksti on oikein päin lipun vastaanottavan äänestäjän näkökulmasta (ja siis väärinpäin lippua antavan vaalilautakunnan jäsenen näkökulmasta). **Samalla on ehdottomasti varmistuttava siitä, että äänestyslippu on painoasultaan virheetön ja nimenomaan kyseessä olevassa vuoden 2024 vaalissa käytettävä äänestyslippu.**

Mikäli äänestyslippu on painoasultaan virheellinen, annetaan äänestäjälle uusi äänestyslippu. Virheellinen äänestyslippu on revittävä. Painoasultaan virheellisestä tai muuten poikkeavasta äänestyslipusta on ilmoitettava viipymättä myös kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka ilmoittaa asiasta edelleen oikeusministeriöön.

Aikaisemmissa vaaleissa on esiintynyt tapauksia, joissa vaaliurnasta on löydetty kaksi toisiinsa reunoista kiinnittynyttä äänestyslippua, joista toisessa (päällimmäisessä) on ollut äänestysmerkintä, mutta ei vaalileimaa ja toisessa vaalileima, mutta ei äänestysmerkintää. Tämä on saattanut johtua siitä, että äänestäjälle on vahingossa annettu kaksi toisiinsa

kiinnittynyttä äänestyslippua, eikä äänestäjä ole huomannut tätä. Vaalilautakunnan on erityisesti tarkastettava, että tällaiset toisiinsa kiinnittyneet äänestysliput erotetaan toisistaan ja vain yksi äänestyslippu annetaan äänestäjälle.

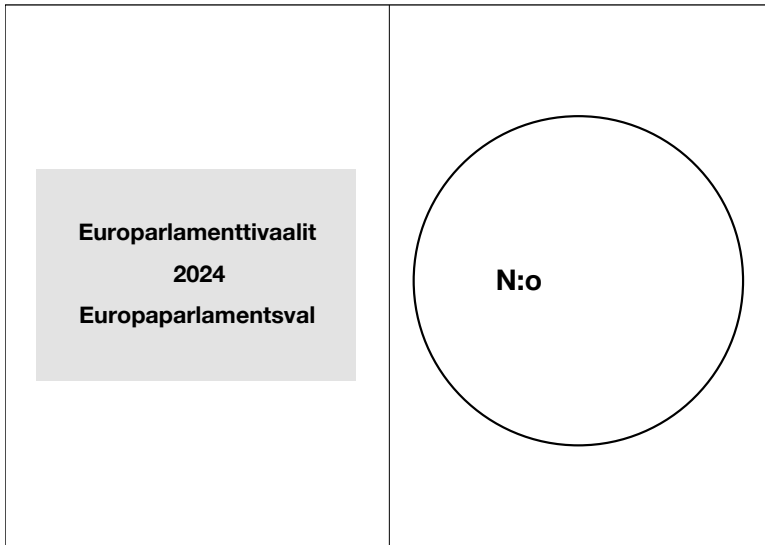
Vuoden 2024 presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa äänestyslippu on seuraavanlainen:

Vuoden 2024 presidentinvaalin toisessa vaalissa äänestyslippu on seuraavanlainen:

Vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa äänestyslippu on seuraavanlainen:

Sitten kun äänestäjälle on annettu äänestyslippu, äänestäjää kehoitetaan tekemään äänestysmerkintä äänestyskopissa.

1 (iv) Merkintä vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin äänestämisestä

Kunkin äänestäjän äänestämisestä on tehtävä merkintä vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin.

Merkintä äänestämisestä voidaan tehdä joko silloin, kun äänestäjälle annetaan äänestyslippu tai vasta sitten, kun äänestäjä on pudottanut äänestyslipun vaaliluurna.

Merkintä vaaliluetteloon

Merkintä äänioikeuden käyttämisestä tehdään vaaliluetteloon merkitsemällä äänestäjän nimen kohdalle presidentinvaalissa sarakkeeseen **TPV-2024_1** ja **TPV-2024_2** sekä europarlamenttivaaleissa **EPV-2024** joko **V** (iso V-kirjain), **X** (rasti) tai / (kenoviiva).

Merkinnät vaaliluetteloon on tehtävä huolellisesti. Puheenjohtaja voi joko määrätä tehtävään lautakunnan jäsenen tai itse huolehtia merkintöjen tekemisestä vaaliluetteloon.

Merkintä äänioikeusrekisteriin

Äänioikeusrekisteriä käytettäessä tarkistetaan ensin, että näytöllä ovat nimenomaan kyseisen äänestäjän tiedot. Sen jälkeen henkilön äänioikeus merkitään käytetyksi.

Tarkemmat menettelyt ja poikkeavat tilanteet (esimerkiksi jos äänestäjän tietoja ei ole äänioikeusrekisterissä tai jos on syötetty väärä henkilötunnus) selostetaan VAT-ohjeessa nro 4d.

Vaihe 2: Äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun

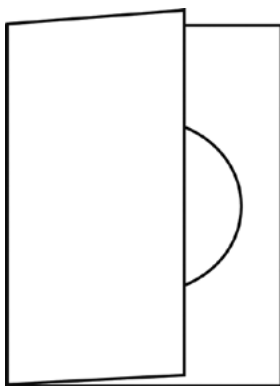
- Äänestäjä merkitsee äänestyskopissa äänestyslippuun ehdokkaansa numeron ja palaa taitettu äänestyslippu mukanaan vaalilautakunnan luokse.

Äänestysmerkinnän tekeminen äänestyskopissa

Äänestäjän on tehtävä äänestysmerkintä äänestyslippuun äänestyskopissa siten, että vaalisalaisuus säilyy. Vaalilautakunnan ei lähtökohtaisesti tule ottaa vastaan muualla kuin äänestyskopissa täytettyä äänestyslippua.

Äänestäjän on niin selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa.

Äänestäjän on tämän jälkeen taitettava äänestyslippu keskeltä lipussa olevan taitekohdan mukaisesti siten, että äänestyslipun sisäpuoli jää näkymättömiin.

Mikäli äänestyslippu erhemerkinnän tai muun syyn vuoksi menee pilalle, on äänestäjälle tämän pyynnöstä annettava uusi äänestyslippu. Pilalle menneet

äänestyslippu on revittävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Pilalle menneen äänestyslipun voi repiä joko äänestäjä itse tai vaalilautakunnan jäsen. Äänestäjälle on ilmoitettava, että tämä saa halutessaan itse repiä pilalle menneen äänestyslipun ja ottaa revityt palaset mukaansa.

Äänestysmerkinnän tekeminen muualla kuin äänestyskopissa

Vaalilain 76 §:n (496/2013) mukaan äänestysmerkintä on tehtävä äänestyskopissa tai, jos se ei ole mahdollista ilman äänestäjälle aiheutuvaa kohtuutonta haittaa, muutoin siten, että vaalisalaisuus säilyy. Tämä tarkoittaa lähinnä sellaisia tilanteita, joissa äänestyspaikka ei ole esteetön esimerkiksi liikuntarajoitteisille tai hyvin heikkokuntoisille äänestäjille.

Lainkohdan osalta eduskunnan perustuslakivaliokunta totesi mietinnössään (PeVM 3/2013 vp.) seuraavasti: "Vaalisalaisuuden keskeisen merkityksen vuoksi perustuslakivaliokunta korostaa ehdotetun menettelyn poikkeuksellisuutta. Vaalipaikalla on aina ensisijaisesti pyrittävä järjestämään äänestyskoppiin pääseminen mahdollisimman esteettömäksi. Muualla kuin äänestyskopissa äänestettäessä tärkeää on järjestää tilanne sellaiseksi, että äänestäjällä ei ole aiheita pelätä vaalisalaisuuden rikkoutumista. Valiokunta huomauttaa lisäksi, että asiasta päättäminen kuuluu vaalilautakunnalle".⁸

Vaihe 3: Äänestyslipun leimaaminen ja sen pudotus vaaliurna

- Leimaa huolellisesti äänestäjän äänestyslippu ja kehota äänestäjää pudottamaan se vaaliurna.
- Tee merkintä vaaliluetteloon ja/tai äänioikeusrekisteriin äänestäjän äänestämisestä, jollet ole tehnyt sitä jo vaiheessa 1 (iv).

3 (i) Äänestyslipun leimaaminen

Sitten kun äänestäjä on palannut äänestyskopista, hän esittää taitetun äänestyslipun leimattavaksi lähinnä vaaliurna istuvalle vaalilautakunnan jäsenelle. Puheenjohtajan ei itse pidä huolehtia leimaamisesta, koska hänellä on vaalitoimituksen seuraamisessa riittävästi huolellisuutta vaativaa työtä.

Äänestyslippu on ehdottomasti leimattava. Leimaamisen laiminlyönti tekee äänestyslipun mitättömäksi. Puheenjohtajan ja lähinnä vaaliurna istuvan

---

⁸ Esimerkiksi vuoden 2021 kuntavaaleissa ja vuoden 2022 aluevaaleissa lainkohtaa sovellettiin Covid-19 pandemian vuoksi karanteenissa tai eristyksessä olevien henkilöiden äänestämässä.

jäsenen on ehdottomasti valvottava, ettei äänestäjä erehdyksessä pane äänestyslippuaan urnaan ennen kuin lippu on leimattu.

Leima on lyötävä **keskelle** taitetun äänestyslipun kääntöpuolta ja siten, että siitä jää **selvä jälki**. Mikäli leimasin rikkoutuu tai siitä loppuu väriaine kesken vaalitoimituksen, vaalilautakunta ottaa käyttöön varalla olevan vaalileimasimen ja pyytää välittömästi keskusvaalilautakunnalta uuden leimasimen. Leimasinväriä ei enää vaalipäivän kuluessa tule lisätä, koska väriaine ei ehdi riittävästi imeytyä.

Vuoden 2011 eduskuntavaaleissa vaalipiirilautakunta oli havainnut tarkastamistaan äänestyslipuista lukuisia tapauksia, joissa leimaus oli ollut niin puutteellinen, ettei siitä näkynyt juuri muuta kuin ääriiviivat. Äänestyslippu, jossa ei ole leimaa, on mitätön.

Äänestyslippuun saa lyödä vain yhden leiman. Huonoa leimausta ei saa yrittää korjata niin, että lyödään toinen leima viereen. Jos leimaus ei onnistu riittävällä tavalla, lippu on revittävä ja äänestäjää on kehotettava täyttämään uusi äänestyslippu.

Sitten kun äänestyslippu on leimattu, kehoitetaan äänestäjää pudottamaan se vaaliurnaansa.

3 (ii) Merkintä vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin äänestämisestä

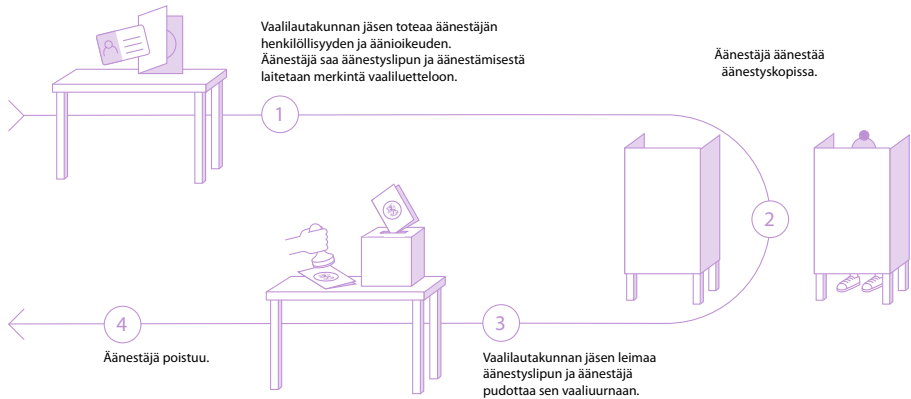
Merkintä vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin äänestäjän äänestämisestä voidaan tehdä joko silloin, kun äänestäjälle annetaan äänestyslippu tai vasta sitten, kun äänestäjä on pudottanut äänestyslipun vaaliurnaansa. Merkinnän tekeminen selostetaan aiempaan kohdassa 1 (iv).

5.2.2 Vaiheet 1–3: Yhteenveto

Äänestystoimituksen kulkua voidaan yksinkertaistettuna kuvata seuraavasti:

Äänestäjä	Vaalilautakunta
1) Äänestäjä ilmoittautuu vaalilautakunnalle ja selvittää henkilöllisyytensä.	
	a) Puheenjohtaja/jäsen etsii vaaliluettelosta tai äänioikeusrekisteristä äänestäjän nimen (ja tarvittaessa tarkastaa, ettei tämä ole äänestänyt ennakkoon) ja tekee vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin merkinnän äänestämisestä.
	b) Jäsen antaa äänestäjälle äänestyslipun.
2) Äänestäjä vastaanottaa äänestyslipun.	
3) Äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun äänestyskopissa.	
4) Äänestäjä ojentaa äänestyslipun leimattavaksi.	
	c) Jäsen leimaa äänestyslipun ja kehottaa äänestäjää pudottamaan äänestyslipun vaaliurnaansa.
5) Äänestäjä pudottaa äänestyslipun vaaliurnaansa.	
6) Äänestäjä poistuu.	

Vaalipäivän äänestyksen kulkua voidaan havainnollistaa seuraavan kuvan avulla:

5.3 Äänestystoimituksen päättäminen

Vaalipäivän äänestyksen tulee jatkua yhtäjaksoisesti kello 20 saakka. Kaikilla niillä äänestäjillä, jotka ennen kello 20 ovat tulleet saapuville, on oikeus äänestää. Tasan kello 20 on suljettava pääsy huoneeseen tai paikkaan, jossa äänestäjät odottavat vuoroaan.

Kun kaikki ne äänioikeutetut, jotka vaalipäivän iltana kello 20 mennessä ovat tulleet saapuville, ovat äänestäneet, julistaa vaalilautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja vaalipäivän äänestyksen päättyneeksi. Kellonaika, jolloin tämä tapahtuu, on merkittävä vaalipöytäkirjaan.

Tämän jälkeen ryhdytään toimenpiteisiin äänestyslippujen lukumäärän ja niiden henkilöiden lukumäärän laskemiseksi, jotka vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin ja mahdollisesti vaalipöytäkirjaan tehtyjen merkintöjen mukaan ovat äänestäneet.

6. ALUSTAVA ÄÄNTENLASKENTA

6.1 Yleistä

Vaalilautakunnan on suoritettava äänestyslippujen järjestäminen ja laskeminen (alustava ääntenlaskenta) keskeytyksettä loppuun. Sitä ei voida välillä keskeyttää myöhäisen ajan eikä muunkaan syyn takia. Alustava ääntenlaskenta on suoritettava päätösvaltaisen vaalilautakunnan läsnä ollessa.

Vaalilautakunnalla on tarvittaessa oikeus ottaa avustavaa henkilöstöä äänestyslippujen laskemista ja järjestämistä varten. Laskennassa avustavana henkilöstönä tulevat kysymykseen lähinnä vaalilautakunnan varajäsenet ja vaaliavustajat. Muiden henkilöiden osalta asiasta tulee sopia keskusvaalilautakunnan kanssa hyvissä ajoin ennen vaalipäivää. Avustavien henkilöiden nimet tulee merkitä vaalipöytäkirjaan.

Vaalilautakunnan suorittaessa alustavaa ääntenlaskentaa voivat saapuvilla olla

- puolueiden ja valitsijayhdistysten vaaliasiamiehet tai heidän kyseistä vaalilautakuntaa varten erikseen kirjallisesti valtuuttamansa henkilöt; sekä
- oikeusministeriön tai kunnan keskusvaalilautakunnan valtuuttamat vaalitarkkailijat, kuten kansainvälisen järjestön vaalitarkkailijat.

Saapuvilla olevien nimet on merkittävä vaalipöytäkirjaan (ks. luku 7). Jos saapuvilla oleva henkilö on paikalla valtuutettuna henkilönä, on hänen valtakirjansa liitettävä vaalipöytäkirjaan.

6.2 Vaalilautakunnan toimenpiteet

6.2.1 Yleistä

Vaalilautakunta ei saa sulkea äänestyslippuja päällykseen eikä lähettää niitä keskusvaalilautakunnalle ennen kuin

- alustava ääntenlaskenta on suoritettu loppuun ja
- alustavan ääntenlaskennan tulos on tiedotettu kunnan ilmoituskeskukselle tai, jos vaalilautakunta käyttää vaalitietojärjestelmän ns. suoraa tallennusta, tulos on tallennettu laskentajärjestelmään.

Keskusvaalilautakunta (ilmoituskeskus) toimittaa vaalilautakunnille alustavan ääntenlaskennan laskentalomakkeita sekä antaa ohjeet siitä, miten tulostiedot sille ilmoitetaan tai toimitetaan.

Vaalilautakunnat eivät suorita tiedottamista tiedotusvälineille.

6.2.2 Äänestyslippujen laskenta

Äänestyslippuja käsitellessään vaalilautakunta ei saa tehdä niiden sisä- eikä ulkopuolelle mitään merkintöjä, eikä myöskään leimata mahdollisesti leimaamattomia äänestyslippuja. Äänestyslippujen käsittely on järjestettävä siten, ettei kenelläkään ole mahdollisuutta väärinkäyttöihin.

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan julistettua vaalipäivän äänestyksen päättyneeksi vaalilautakunta toimii seuraavasti.

VAIHE 1 (NOPEA LASKENTA JA TIEDOTUS):

- 1) Ilmoitetaan viimeistään klo 20.15 ilmoituskeskukselle (puhelimitse tai muulla keskusvaalilautakunnan määräämällä tavalla) alustava tieto vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärästä. Vaalilautakunnan tulee seurata äänestäjien määrän kehittymistä jo ennen äänestystoimituksen päättymistä siten, että äänestäneiden alustava lukumäärä voidaan todeta mahdollisimman pian vaalihuoneiston sulkemisen jälkeen. Vaalilautakunta voi esimerkiksi pitää äänestäneistä erillistä kirjanpitoa, seurata äänestyslippujen käyttöä (liput on pakattu 100 kappaleen nippuihin) tai laskea äänestäneiden lukumäärät vaaliluettelosta. Lukumäärä merkitään laskentalomakkeelle 2 ("Vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä") ja ilmoitetaan sen mukaisena ilmoituskeskukselle.

Vaalilautakunnan, joka on käyttänyt yhtäjaksoisesti sähköistä vaaliluetteloa koko vaalipäivän, tulee merkitä järjestelmään vaalipäivän äänestys päättyneeksi kuittaamalla sähköisen vaaliluettelon käyttö lopetetuksi (ks. VAT-ohje 4d). Sen jälkeen keskusvaalilautakunta näkee äänestäneiden lukumäärän suoraan järjestelmästä, eikä vaalilautakunnan tarvitse enää erikseen ilmoittaa sitä.

Jos vaalilautakunta käyttää laskentajärjestelmää, se merkitsee vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärän laskentajärjestelmään klo 20.15 mennessä. Tällöinkään vaalilautakunnan ei tarvitse enää ilmoittaa lukumäärää keskusvaalilautakunnalle erikseen (ks. VAT-ohje 4d)."

- 2) Avataan vaaliurna ja otetaan äänestysliput urnasta.
- 3) Ryhmitellään kunkin ehdokkaan hyväksi annetut äänestysliput omiksi ryhmikseen ja mitättömiksi ehdotettavat äänestysliput omaksi ryhmäkseen, lasketaan kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä ja merkitään saadut lukumäärät laskentalomakkeelle 3 ("Vaalipäivän äänet, alustava laskenta").

Tämän vaiheen laskennassa on tärkeää, että alustavat tiedot vaalien tuloksesta saadaan nopeasti. Vaalilautakunnan ei siten tule tuhllata aikaa vähäisten virheiden selvittämiseen, vaan tarkempi laskenta (tarkastus) vaalilautakunnan tulee suorittaa seuraavassa vaiheessa.

- 4) Ilmoitetaan ilmoituskeskukselle (keskusvaalilautakunnan määräämällä tavalla) tai, jos vaalilautakunta käyttää laskentajärjestelmää, tallennetaan järjestelmään edellisen kohdan laskennan mukaiset kunkin ehdokkaan saamat äänimäärät ja mitättömien äänten lukumäärä. Ilmoitus tai tallennus on tehtävä viimeistään klo 22. Jos laskenta ei tähän mennessä ehdi valmistua, on siitä ilmoitettava ilmoituskeskukselle.

VAIHE 2 (TARKASTUS VAIHEEN 1 POHJALTA):

Koska alustava tieto äänestäneiden lukumäärästä ja alustavan laskennan tulostiedot on tässä vaiheessa jo ilmoitettu ilmoituskeskukselle, voidaan nämä vaiheen 2 toimenpiteet suorittaa hieman rauhallisemmassa aikataulussa. Nämä toimenpiteet, samoin kuin vaalipöytäkirjan ja sen liitteen täyttäminen on suoritettava suurta huolellisuutta noudattaen.

- 5) Lasketaan urnasta otettujen äänestyslippujen kokonaislukumäärä.
- 6) Lasketaan vaaliluettelosta tai tarkastetaan äänioikeusrekisteristä (ja tarvittaessa myös vaalipöytäkirjasta) vaalipäivän äänestyksessä äänestäneiden kokonaislukumäärä.
- 7) Verrataan äänestyslippujen ja äänestäjien lukumääriä, joiden tulee olla samat. Jos luvut poikkeavat toisistaan, on äänestysliput ja vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin ja mahdollisesti vaalipöytäkirjaan tehdyt merkinnät laskettava uudelleen, kunnes saadaan täysin luotettava selvyytys vaaliuurnassa olleiden äänestyslippujen lukumäärästä. Mikäli lukumäärät edelleen poikkeavat toisistaan, on erotuksen syy tutkittava ja asia syineen merkittävä vaalipöytäkirjaan.
- 8) Tarkastetaan äänestysliput seuraavasti:
  - Ne äänestysliput, joista puuttuu leima tai jotka muutoin on katsottava mitättömiksi, erotetaan eri ryhmäksi ja niiden kokonaislukumäärä lasketaan.

Äänestyslippu on mitätön, jos

- a) äänestyslippuna on käytetty muuta kuin oikeusministeriön painattamaa äänestyslippua;
- b) äänestyslippua ei ole leimattu;
- c) ehdokkaan numero on merkitty siten, ettei selvästi ilmene, ketä ehdokasta se tarkoittaa; sekä
- d) äänestyslippuun on kirjoitettu äänestäjän nimi tai erityinen tuntomerkki taikka siihen on tehty muunlainen asiaton merkintä.

Asiattomana ei pidetä äänestyslippuun tehtyä merkintää, joka ainoastaan selventää, ketä ehdokasta äänestäjä on tarkoittanut äänestää.

Jos äänestyslippuja tarkastettaessa **ei ole täysin selvää**, että äänestyslippu voidaan lukea jonkin ehdokkaan hyväksi, se tulee sijoittaa mitättömäksi ehdotettavien äänestyslippujen ryhmään. Tämä mahdollistaa sen, että vaalipiirilautakunta saa käsiteltäväkseen ja ratkaistavakseen kaikki mitättömiksi ehdotetut tai muuten epäselvät äänestysliput.

- Hyväksyttäväksi ehdotetut äänestysliput järjestetään siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut äänestysliput ovat eri ryhminä. Kunkin ehdokkaan saamat äänimäärät ja hyväksyttäväksi ehdotettujen lippujen kokonaismäärä lasketaan.
  - Mitättömiksi ehdotettujen äänestyslippujen ja hyväksyttäväksi ehdotettujen äänestyslippujen lukumäärät lasketaan yhteen. Summan tulee olla sama kuin vaaliurnasta otettujen äänestyslippujen kokonaismäärä.
- 9) Merkitään vaalipöytäkirjan ja sen liitelomakkeen (laskentalomake 4) asianomaisiin kohtiin
- vaalipäivän äänestyksessä äänestäneiden naisten ja miesten lukumäärät sekä äänestäneiden kokonaismäärä,
  - vaaliurnassa olleiden äänestyslippujen kokonaismäärä,
  - tarkastuksessa mitättömäksi ehdotettavien äänestyslippujen lukumäärä,
  - tarkastuksessa hyväksyttäväksi ehdotettavien äänestyslippujen lukumäärä sekä
  - kunkin ehdokkaan saamat äänimäärät.

Mikäli vaalilautakunta havaitsee tarkastusvaiheessa, että tarkastuksen tulos poikkeaa ilmoituskeskukselle ilmoitetusta tai laskentajärjestelmään tallennetusta tuloksesta (Vaihe 1, kohta 4), jää vaalilautakunnan harkintaan, onko syytä tehdä uusi ilmoitus tai tallennus. Se on syytä tehdä silloin, jos poikkeama on merkittävä.

7. VAALIPÖYTÄKIRJAN PITÄMINEN JA VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN LOPETTAMINEN

7.1 Yleistä

Vaalilautakunnan on määrättävä yksi jäsenistään pitämään vaalipäivän äänestyksestä vaalipöytäkirjaa.

Vaalipöytäkirja laaditaan täyttämällä vaalipöytäkirjalomake (vaalilomake nro 8). Vaalipöytäkirjaan kuuluu erillinen liite (laskentalomake 4, "Vaalipöytäkirjan liite"), jolle merkitään kunkin ehdokkaan hyväksi annettujen äänestyslippujen lukumäärät.

Vaalipöytäkirja voidaan myös laatia sähköisesti vaalitietojärjestelmää käyttämällä. Tarkemmat ohjeet sähköisen vaalipöytäkirjan laatimisesta ovat VAT-ohjeessa nro 4d. Seuraavat ohjeet koskevat vain manuaalisesti laadittavaa vaalipöytäkirjaa.

Pöytäkirja ja sen liite tulee laatia huolellisesti tässä vaaliohjeessa edellytetyllä tavalla. Lyijykynää ei saa käyttää. Tämän ohjeen **liitteenä 4** on esimerkki vaalipöytäkirjalomakkeen täyttämisestä.

Mikäli vaalipiirilautakunta äänestyslippujen tarkastuslaskennan yhteydessä havaitsee vaalipöytäkirjan puutteelliseksi, se voi pyytää jälkikäteen vaalilautakunnalta selvitystä asiasta.

7.2 Vaalipöytäkirjaan merkittävät tiedot

Vaalipöytäkirjan 1. sivulle merkitään:

- 1) vaalien nimi (presidentinvaali 2024, ensimmäinen vaali; presidentinvaali 2024, toinen vaali; europarlamenttivaalit 2024), vaalipiiri, kunta, äänestysalueen numero ja nimi sekä
- 2) vaalilautakunnan jäsenten ja varajäsenten nimet, vaaliavustajien nimet ja äänestäjien itsensä valitsemien avustajien nimet, vaalilautakunnan mahdollisesti käyttämän avustavan henkilökunnan nimet sekä pöytäkirjanpitäjän nimi.

Vaalipöytäkirjan 2. sivulle merkitään:

- 3) vaalilautakunnan jäsenten, vaaliavustajien ja avustavan henkilöstön saapuvillaoloajat.

Vaalipöytäkirjan 3. sivulle merkitään:

- 4) vaaliluettelon osoittama äänestysalueen äänioikeutettujen lukumäärä ja jakautuminen sukupuolen mukaan sekä vaaliluettelon kansilehden laskelmasivun mukaan ennakkoon äänestäneiden lukumäärä ja jakautuminen sukupuolen mukaan;
- 5) kellonajat, jolloin vaalipäivän äänestys alkoi ja julistettiin päättyneeksi;
- 6) vaalipäivän äänestyksessä äänestäneiden lukumäärä (miehet, naiset, yhteensä);
- 7) annettujen äänestyslippujen kokonaislukumäärä ja mitättömiksi ehdotettavien äänestyslippujen lukumäärä;
- 8) kunkin ehdokkaan hyväksi annettujen äänestyslippujen lukumäärät ja vaalilautakunnan mitättömäksi katsomien äänestyslippujen lukumäärä (nämä merkitään vaalipöytäkirjan liitelomakkeeseen);
- 9) päivä ja kellonaika, jolloin äänestysliput suljettiin päällykseen; sekä
- 10) äänestyslippuja järjestettäessä ja laskettaessa saapuvilla olleiden tai heidän valtuuttamiensa henkilöiden nimet. Valtuutettujen henkilöiden valtakirjat on otettava liitteeksi.

Vaalipöytäkirjan 4. sivulle merkitään:

- 11) että vaalilautakunta hävitti kaikki käyttämättä jääneet äänestysliput tai palautti käyttämättömät äänestysliput keskusvaalilautakunnalle;
- 12) huomautukset vaalipäivän äänestyksen säännölliseen kulkuun vaikuttaneista seikoista, esimerkiksi:
  - jos toimitus ylivoimaisen esteen takia on ollut pakko keskeyttää;
  - tieto äänestäjän itsensä valitsemasta avustajasta;
  - pienten äänestysalueiden osalta tiedot vaalisalaisuuden turvaamisesta johduttavasta vaalilain 82 §:n mukaisesta menettelystä;
  - merkinnät niistä keskusvaalilautakunnan jäsenistä, jotka ovat tuoneet äänestyspaikkaan vaalikuoret sen mukaisesti kuin vaalilain 82 §:n 5 momentissa säädetään, sekä heidän tuomiensa vaaliurnaan pantujen äänestyslippujen lukumäärästä ja kellonajasta, jolloin vaalikuoret tuotiin;
  - tieto siitä, jos äänestäjän äänestys on otettu vastaan muualla kuin äänestyskopissa, esimerkiksi ulkona.
  - tieto muista mahdollisista poikkeamista tai häiriötilanteista äänestyspaikalla

- 13) että pöytäkirja on luettu julki ja tarkastettu; sekä
- 14) pöytäkirjanpitäjän, puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan sekä vähintään yhden jäsenen allekirjoitukset.

7.3 Vaalipöytäkirjan liitteen täyttäminen

Myös vaalipöytäkirjan liite eli laskentalomake 4 on täytettävä huolellisesti ja selvällä käsialalla. Tämän ohjeen **liitteen 4 lopussa** on esimerkki vaalipöytäkirjan liitteen täyttämisestä.

Jos vaalilautakunta käyttää tuloslaskentajärjestelmää, se voi hyödyntää järjestelmän käyttöä vaalipöytäkirjan liitteen laatimisessa. Tarkemmat ohjeet tältä osin VAT-ohjeessa 4d.

7.4 Vaalipäivän äänestyksen lopettaminen

Vaalipäivän äänestys lopetetaan siten, että pöytäkirjanpitäjä allekirjoittaa vaalipöytäkirjan, pöytäkirja luetaan julki, tarkastetaan ja varustetaan vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja vähintään yhden muun jäsenen allekirjoituksin.

8. JÄLKITOIMENPITEET

8.1 Äänestyslippujen paketointi ja vaalipöytäkirjan kuoritus

Sen jälkeen, kun äänestyslippujen alustava ääntenlaskenta on suoritettu ja siitä on tiedotettu ilmoituskeskukselle tai tallennettu se laskentajärjestelmään, pannaan hyväksyttäviksi ehdotetut äänestysliput nippuihin ehdokkaan numeron osoittamassa järjestyksessä. Kunkin ehdokkaan hyväksi annetut äänestysliput pannaan omiksi nipuikseen. Omaksi nipukseen pannaan myös mitättömiksi ehdotetut äänestysliput.

Niput suljetaan kestäväään päällykseen, joka sidotaan huolellisesti narulla tai paketointiteipillä. Päällyksin etään niin, ettei sitä voida avata sinetöimisnauhaa rikkomatta. Sinetöimisen kellonaika on merkittävä vaalipöytäkirjaan. Lopuksi päällykseen merkitään vaalipiirilautakunnan osoite, lähetyksen sisältö ja lähettäjä esimerkiksi seuraavasti:

Vastaanottaja:

Lapin vaalipiirilautakunta

Sisältää 432 kpl äänestyslippuja, jotka on annettu Kemin kaupungin äänestysalueella n:o 002 vuoden 2024 presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa

Lähettäjä:

Äänestysalueen n:o 002 vaalilautakunta

Täytetty ja allekirjoitettu vaalipöytäkirja liitteineen suljetaan kirjekuoreen, joka sinetöidään. Kuoreen kirjoitetaan vaalipiirilautakunnan osoite sekä merkintä sisällöstä ja lähettäjästä.

8.2 Äänestyslippujen ja vaalipöytäkirjan toimittaminen vaalipiirilautakunnalle

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja jonkun sen muista jäsenistä on yhdessä vietävä viipymättä vaalipiirilautakunnalle

- 1) äänestysliput sisältävä lähetys sekä
- 2) vaalipöytäkirjan sisältävä kuori.

Vaalipiirilautakunta voi kuitenkin määrätä näiden lähetysten muunkinlaisesta toimittamisesta. Vaalipiirilautakunta antaa vaalilautakunnille (joko suoraan tai keskusvaalilautakunnan välityksellä) hyvissä ajoin ohjeet, miten toimitaan.

Lähetysten tulee olla perillä vaalipiirilautakunnassa sen ilmoittamana ajankohdalla.

8.3 Vaaliluettelon Laskelma -sivun täyttäminen

Ennen kuin vaaliluettelo palautetaan keskusvaalilautakunnalle, vaalilautakunnan on merkittävä vaaliluettelon alussa olevalle Laskelma -sivulle vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä (miehet, naiset, yhteensä). Lisäksi sen vaalilautakunnan, jonka äänestysalueeseen on merkitty ulkosuomalaiset, on merkittävä laskelmaan vastaavasti vaalipäivänä äänestäneiden ulkosuomalaisten lukumäärä.

Samat tilastotiedot on tullut merkitä myös vaalipöytäkirjan liite -lomakkeelle, joten luvut voi siirtää vaaliluettelon laskelmasivulle sieltä.

8.4 Palautukset keskusvaalilautakunnalle

Vaalilautakunnan on palautettava keskusvaalilautakunnalle sen määräämällä tavalla

- 1) vaaliluettelo, jonka laskelmasivu on edellä sanotun mukaisesti huolellisesti täytetty,
- 2) vaalileimasimet sekä
- 3) käyttämättömät vaalipöytäkirjalomakkeet, sinetöimisvälineet sekä tarvikkeet.

8.5 Asiakirjojen hävittäminen

Vaalilautakunnan on vaalitoimituksen jälkeen hävitettävä (esimerkiksi repimällä)

- kaikki käyttämättä jääneet äänestysliput, joiden hävittämisestä on tullut tehdä merkintä vaalipöytäkirjaan (ks. luku 7), sekä kaikki käyttämättä jääneet laskentalomakkeet,
- Käytetyt laskentalomakkeet 2 ja 3,

- ehdokasluettelot (presidentinvaali) ja ehdokaslistojen yhdistelmät (europarlamenttivaalit) sekä
- äänestäjien vaalilautakunnalle mahdollisesti jättämät ilmoituskortit.

Keskusvaalilautakunta voi kuitenkin määrätä, että nämä asiakirjat palautetaan sille muun materiaalin yhteydessä, jolloin se suorittaa hävittämisen keskitetysti.

8.6 Äänioikeustietojärjestelmän käyttöön liittyvät jälkitoimenpiteet

Jos äänestysalueessa on käytetty äänioikeustietojärjestelmää, vaalilautakunnan on suoritettava äänestyspäivän lopuksi VAT-ohjeessa nro 4d selostetut työasemiin kohdistuvat jälkitoimenpiteet. Keskusvaalilautakunta voi kuitenkin määrätä, että vaalilautakunta palauttaa työasemat keskusvaalilautakunnalle ja se suorittaa kyseiset jälkitoimenpiteet keskitetysti koko kunnan osalta.

9. PIENET ÄÄNESTYSALUEET JA NIIHIN YHDISTETTÄVÄT ÄÄNESTYSALUEET

HUOMAUTUS: Tämä luku koskee vain niitä vaalilautakuntia, joiden äänestysalueen kunnan keskusvaalilautakunta on määrännyt pieneksi äänestysalueeksi tai toiseen pieneen äänestysalueeseen yhdistettäväksi äänestysalueeksi.

9.1 Mikä äänestysalue on pieni äänestysalue?

Äänestysalue on pieni äänestysalue jos 1) äänestysalueessa on vähemmän kuin 50 hyväksyttyä vaalikuorta tai 2) keskusvaalilautakunta perustellusti arvioi ennen vaalipäivää, että äänestysalueella käy vaalipäivänä vähemmän kuin 50 äänestäjää tai 3) keskusvaalilautakunta perustellusti arvioi ennen vaalipäivää, että äänestysalueella käyttää äänioikeuttaan ennakkoon ja vaalipäivänä yhteensä vähemmän kuin 50 äänestäjää tai että vaalisalaisuuden turvaaminen muutoin edellyttää, että äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet yhdistetään jonkun toisen tai joidenkin toisten äänestysalueiden äänestyslippujen kanssa.

Kohdissa 1 ja 2 tarkoitetuissa tapauksissa keskusvaalilautakunnan on määrättävä, että äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet lasketaan yhdessä. Kohdassa 3 tarkoitettussa tapauksessa keskusvaalilautakunnan on määrättävä, että äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet yhdistetään jonkun toisen tai joidenkin toisten äänestysalueiden ennakkoääniin ja vaalipäivän ääniin.

Keskusvaalilautakunta ilmoittaa hyvissä ajoin vaalilautakunnalle, jos äänestysalue on pieni äänestysalue tai sellaiseen yhdistettävä.

9.2 Vaalilautakunnan tehtävät vaalipäivänä

Tämä luku on jaettu osiin seuraavasti:

- luvussa 9.2.1. käsitellään niitä tilanteita, jossa vain yhden äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet yhdistetään keskenään.
- luvussa 9.2.2. käsitellään tilanteita, jossa kahden tai useamman äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet yhdistetään keskenään.

9.2.1 Yhden äänestysalueen ennakkoäännten ja vaalipäivän äännten yhdistäminen

Vaalilain 82 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa eli silloin, jos yhden äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet lasketaan yhdessä,

keskusvaalilautakunnan on päätettävä siitä, miten yhdistäminen suoritetaan. Vaihtoehtoja on kaksi:

- 1) vaalilautakunta vie vaalipäivän äänestysliput keskusvaalilautakunnalle ja äänestyslippujen yhdistämisen ja alustavan laskennan suorittaa keskusvaalilautakunta tai
- 2) keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen tuovat ennakoäännet vaalipäivänä äänestysalueen vaaliurnaun, jolloin äänestysalueen kaikkien äänestyslippujen laskennasta vastaa vaalilautakunta normaalin vaalipäivän äänestyksen alustavan laskennan yhteydessä.

Keskusvaalilautakunta ilmoittaa vaalilautakunnalle hyvissä ajoin ennen vaalipäivää, kumpaa vaihtoehtoa noudatetaan.

VAIHTOEHTO 1: Vaalilautakunta vie äänestysliput keskusvaalilautakunnalle

Kun vaalipäivän äänestys on päättynyt, on pieneksi äänestysalueeksi määrätyn äänestysalueen vaalilautakunnassa äänestäjien määrä laskettava, äänestysliput vaalisalaisuus säilyttäen otettava vaaliurnasta ja niiden lukumäärä laskettava ja merkittävä vaalipöytäkirjaan. Laskennassa äänestysliput on pidettävä kokoon taitettuina eli niitä ei avata. Äänestysliput on tämän jälkeen suljettava kestävään päällykseen ja sinetöitävä siten, ettei päällystä voi avata sinetöimisnauhaa rikkomatta. Vaalipöytäkirja ja vaaliluettelo suljetaan ja sinetöidään kumpikin eri päällykseen. Päällykseen merkitään kunnan keskusvaalilautakunnan osoite sekä lähetysten sisältö ja lähettäjä.

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja yhden jäsenen on viipymättä vietävä lähetykset keskusvaalilautakunnalle. Keskusvaalilautakunta voi määrätä näiden lähetysten muunlaisesta toimittamisavasta, esimerkiksi siten, että lähetykset viedään eri äänestysalueista yhteiskuljetuksella keskusvaalilautakunnalle.

VAIHTOEHTO 2: Keskusvaalilautakunta tuo ennakoäänestyksen äänestysliput äänestysalueen vaaliurnaun

Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan sekä yhden muun jäsenen on vaalipäivän äänestyksen aikana eli kello 9:n ja 20:n välillä tuotava äänestysalueen hyväksytyt vaalikuoret äänestysalueen äänestyspaikkaan. Siellä heidän on vaalilautakunnan nähden avattava kuoret ja vaalisalaisuus säilyttäen otettava äänestysliput vaalikuorista ja pudotettava ne vaaliurnaun. Tällä tavoin äänestysalueen äänestäjien antamat ennakoäännet sekoittuvat vaalipäivän ääniin ja äänestysalueen kaikkien äänestyslippujen alustavan laskennan suorittaa keskusvaalilautakunnan sijasta vaalilautakunta.

Keskusvaalilautakunta ilmoittaa etukäteen sen ajankohdan, jolloin vaalikuorten tuojat osapuilleen saapuvat äänestysalueelle. Vaalikuorten tuojien on tarvittaessa selvitettävä vaalilautakunnalle henkilöllisyytensä.

Vaalilautakunnan on merkittävä vaalipöytäkirjaan toimituksen kellonaika, vaalikuorten lukumäärä sekä vaalikuoret tuoneiden henkilöiden nimet.

Näiden toimenpiteiden tuloksena kyseisessä äänestysalueessa ei muodostu lainkaan ennakoäänestyksen tulosta, vaan ainoastaan vaalipäivän äänestyksen tulos. Tuloslaskentajärjestelmässä ja tilastoissa äänestysalueen kaikki äänet merkitään vaalipäivän ääniksi.

9.2.2 Kahden tai useamman äänestysalueen äänestyslippujen yhdistäminen

Vaalilain 82 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa eli silloin, jos keskusvaalilautakunta päättää, että kahden tai useamman äänestysalueen ennakoäännet ja vaalipäivän äänet yhdistetään laskennassa toisiinsa, keskusvaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin ilmoittaa kyseisille vaalilautakunnille, että niiden on toimitettava vaalipäivän äänestysliput niitä laskematta keskusvaalilautakuntaan (toimintaohjeet ks. edellisen luvun kohta VAIHTOEHTO 1: Vaalilautakunta vie äänestysliput keskusvaalilautakunnalle).

Yhdistetyissä äänestysalueissa ei muodostu lainkaan ennakoäänestyksen tulosta, vaan ainoastaan yksi vaalipäivän äänestyksen tulos. Tuloslaskentajärjestelmässä ja tilastoissa yhdistettyjen äänestysalueiden kaikki äänet merkitään vaalipäivän ääniksi.

10. MUITA OHJEITA

10.1 Oikeusministeriön vaalisivut

Oikeusministeriön vaalisivuilla www.vaalit.fi on muun muassa yleistietoa vaaleista, ohjeita äänestämisestä ja vaaliviranomaisten yhteystietoja.

10.2 Digi- ja väestötietoviraston päivystys

Digi- ja väestötietovirasto päivystää vaaliviranomaisten äänioikeusrekisteriä koskevia kyselyjä varten vaalipäivänä kello 9–20 puhelinnumerossa 0295 535 530.

Soittajan tulee kertoa päivystykseen sen henkilön **henkilötunnus**, jonka tietoja halutaan selvittää. Henkilötunnuksen perusteella Digi- ja väestötietovirastosta kerrotaan kysyjälle henkilön nimi, jolloin saadaan varmistetuksi, että käsillä on juuri keskusvaalilautakunnan tarkoittaman henkilön tiedot. Henkilötunnus on hyvä hakea esille asiapapereista jo **ennen soittoa**.

Jos henkilötunnusta ei tiedetä, on kysyttävä henkilön nimellä. Tämä on huomattavasti hitaampaa, koska äänioikeusrekisterissä on lukuisia samannimisiä henkilöitä. Nimellä kysyttäessä on varauduttava kertomaan henkilöstä lisätietoja, esim. syntymäaika, kotikunta jne.

10.3 Oikeusministeriön palvelunumero äänestäjille

Oikeusministeriöllä on äänestäjiä varten maksuton palvelunumero 0800 9 4770 (suomeksi) ja 0800 9 4771 (ruotsiksi). Tarkoitus on, että äänestäjä voi tiedustella numerosta ennakoäänestyspaikkojen osoitteita ja aukioloaikoja. Numerossa annetaan äänestäjän kysyessä myös keskeisiä äänestysohjeita (henkilöllisyystodistus mukaan jne.) sekä autetaan kirjeäänestysmateriaalin tilaukseen liittyvissä kysymyksissä. Palvelu on tarkoitettu äänestäjille. Vaaliviranomaisen ei tule soittaa numeroon muutoin kuin poikkeustapauksissa.

Äänestäjille on käytössä myös Whatsapp-viestipalvelulu. Palveluun voi lähettää viestin numeroon 050 438 8730.

10.4 Neuvonta ongelmatilanteissa

Vaalitoimituksen moitteettoman sujumisen kannalta on tärkeää, että vaalilain säännöksiin sekä annettuihin määräyksiin ja ohjeisiin tutustutaan tarkasti. Mikäli jossakin suhteessa ilmenee epätietoisuutta, on asia selvitettävä hyvissä ajoin tiedustelemalla asiaa kunnan keskusvaalilautakunnalta.

Eräitä määräaikoja vuoden 2024 presidentinvaalissa

Ensimmäisen vaalin vaalipäivä 28.1.2024
Mahdollisen toisen vaalin vaalipäivä 11.2.2024

Ajankohta	¹	Toimija	Toimenpide	Vaali- laki
Elo-syyskuu 2021		Valtuusto	Kunnan keskusvaalilautakunnan asettaminen	13 § 1 ja 3 mom.
28.7.2023 aikaisintaan		Ehdokas	Vaalirahoituksella katettavien vaalikampanjan toteutumiskultujen aiheutuminen voi alkaa	²
28.7.2023 aikaisintaan		Puolue	Presidentinvaalin kampanja-aika alkaa	³
Elokuu 2023 viimeistään		Valtuusto	Äänestysaluejaon muuttaminen tarvittaessa ja muutoksesta ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle	8 § 1 ja 2 mom.
Hyvissä ajoin		Valtioneuvosto	Asetus ennakkoäänestyspaikkoina olevista Suomen edustustoista ja niiden toimipaikoista	9 § 1 mom. 2) kohta
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Kunnassa olevista yleisistä ennakkoäänestyspaikoista päättäminen	9 § 1 mom. 1) kohta
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Ennakkoäänestyspaikkoina olevien muiden kuin ympärivuorokautista hoitoa antavien sosiaalihuollon toimintayksiköiden määrääminen	9 § 1 mom. 3) kohta
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Vaalipäivän äänestyspaikoista päättäminen	9 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien asettaminen	15 §

¹ Järjestysnumero osoittaa, monentenako päivänä ennen tai jälkeen vaalipäivän toimenpide vaalilain (714/1998) mukaan on suoritettava.

² Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009) 2 § 1 mom.

³ Puoluelaki (10/1969) 8 § 3 mom.

Luantai 28.10.2023 aikaisintaan		Äänioikeutettu	Kirjeäänestysasiakirjojen tilaaminen alkaa	66 c §
Viipymättä kirjeäänestysasiakirjatilauksen vastaanoton jälkeen		Oikeusministeriö	Kirjeäänestysasiakirjojen lähettäminen asiakirjat tilanneelle	66 c § 4 mom.
Perjantai 3.11.2023 klo 12 viimeistään ⁴		Kunnanhallitus/ Keskusvaalilautakunta	Kunnan yleisten ennakoäänestyspaikkojen ja vaalipäivän äänestyspaikkojen tietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	9 § 4 mom.
Perjantai 3.11.2023 klo 12 viimeistään		Keskusvaalilautakunta	Keskusvaalilautakunnan yhteystietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	13 § 4 mom.
Hyvissä ajoin		Keskusvaalilautakunta	Vaalitoimitsijoiden määrääminen kotimaan yleiseen ennakoäänestyspaikkaan ja kotiäänestykseen	17 § 2 mom.
Hyvissä ajoin		Suomen edustuston päällikkö	Vaalitoimitsijan määrääminen ulkomailla olevaan yleiseen ennakoäänestyspaikkaan	17 § 2 mom
Hyvissä ajoin		Suomalaisen laivan päällikkö	Vaalitoimitsijan määrääminen laivaäänestykseen	17 § 2 mom
Hyvissä ajoin		Oikeusministeriö	Tiedottaminen yleisistä ennakoäänestyspaikoista ja äänestysajoista niissä	49 § 3 mom
Hyvissä ajoin		Keskusvaalilautakunta	Tiedottaminen kunnan alueella olevista ennakoäänestyspaikoista ja vaalipäivän äänestyspaikoista	49 § 1 ja 67 § 3 mom
Maanantai 4.12.2023 viimeistään	55.	Oikeusministeriö	Puoluerekisteriin merkittyjen puolueiden ja niiden nimenkirjoittajien ilmoittaminen Helsingin vaalipiirilautakunnalle	32 §
Maanantai 4.12.2023 viimeistään	55.	Helsingin vaalipiirilautakunta	Päätös ehdokashakemusten vastaanoton järjestelyistä Päätöksestä laadittava kuulutus annetaan tiedoksi puolueiden ilmoittamille vaaliasiamiehille ja pannaan nähtäväksi vaalipiiri-	34 §

⁴ Vaalilain mukainen viimeinen ajankohta olisi perjantai 8.12.2023. Oikeusministeriön kirjeestä 2.6.2023 (VN/17100/2023) ilmenevästä syystä (jokaiselle äänioikeutetulle postitettavaan ilmoituskorttiin liitetään luettelo äänioikeutetun omassa vaalipiirissä olevista ennakoäänestyspaikoista osoitteineen ja aukioloaikoineen) johtuen ilmoitukset tulee tehdä viimeistään 3.11.2023.

			lautakunnan kokoushuoneis- tossa sekä julkaistaan viralli- sessa lehdessä.	
Perjantai 8.12.2023 klo 24	51.	Digi- ja väestötietovi- rasto	Äänioikeusrekisterin tietojen määräytyminen	18 § 2 ja 3 mom.
Maanantai 11.12.2023 viimeistään	48.	Puolue ja valitsijajyh- distys	Vaaliasiamiehen ilmoittaminen Helsingin vaalipiirilautakun- nalle	131 § 4 mom.
Tiistai 12.12.2023 ennen kello 16	47.	Vaaliasiamies	Ehdokashakemus viimeistään annettava Helsingin vaalipiiri- lautakunnalle	132 §
Keskiviikko 13.12.2023 viimeistään	46.	Digi- ja väestötietovi- rasto	Äänioikeusrekisterin perustami- nen	18 § 1 mom.
Maanantai 18.12.2023	41.	Digi- ja väestötietovi- rasto	Äänioikeusrekisterin nähtä- vänäpidon aloittaminen Digi- ja väestötietoviraston määräämissä paikoissa	23 §
Maanantai 18.12.2023	41.	Helsingin vaalipiiri- lautakunta	Ehdokashakemusten tarkastami- nen ja mahdolliset huomautuk- set vaaliasiamiehille ja ehdok- kaiden keskinäisen järjestyksen määräminen ehdokasluetteloa varten	35–37 §
Viipymättä		Helsingin vaalipiiri- lautakunta	Ilmoitus valtioneuvostolle, jos määräajassa on asetettu vain yksi ehdokas	136 §
Välittömästi saatuaan 136 §:ssä tarkoitetun ilmoituk- sen		Valtioneuvosto	Valtioneuvosto toteaa ainoan ehdokkaaksi asetetun tulevan valituksi tasavallan presiden- tiksi, ilmoittaa valituksi tulleele kirjallisesti ja antaa asiasta kuu- lutuksen, joka julkaistaan Suo- men säädöskokoelmassa	136 §
Keskiviikko 20.12.2023 ennen kello 16	39.	Vaaliasiamies	Oikaisut ja täydennykset ehdo- kashakemuksiin ja niihin liitet- tyihin asiakirjoihin	38 §
Keskiviikko 20.12.2023 kello 16 jälkeen	39.	Helsingin vaalipiiri- lautakunta	Määräaikana saapuneiden ehdo- kashakemusten uudelleen käsit- teleminen ja päätökset ehdo- kashakemusten johdosta	39 §
Torstai 21.12.2023	38.	Helsingin vaalipiiri- lautakunta	Mahdollinen ehdokashakemus- ten ratkaisemisen jälkeen teh- tävä päätös siitä, että ehdokasta ei oteta presidentinvaalin ehdo- kasluetteloon	40 §

Torstai 21.12.2023 viimeistään	38.	Helsingin vaalipiiri-lautakunta	Tiedonanto asetetuista ehdokkaista, joka julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa	135 §
Torstai 21.12.2023	38.	Helsingin vaalipiiri-lautakunta	Presidentinvaalin ehdokasluettelon laatiminen	42 § 1 mom.
Torstai 21.12.2023 aikaisintaan presidentinvaalin ehdokasluettelon laatimisen jälkeen	38.	Ehdokkaan asettanut puolue ja ehdokkaan asettaneen valitsijayhdistyksen vaaliasiamies tai tämän varamies	Vapaaehtoinen ennakoilmoitus vaalirahoituksesta Valtiontalouden tarkastusvirastolle	⁵
Torstai 21.12.2023	38.	Helsingin vaalipiiri-lautakunta	Ehdokastietojen merkitseminen valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin	43 § 2 mom.
Torstai 4.1.2024 viimeistään	24.	Digi- ja väestötietovirasto	Ilmoituskorttien lähettäminen niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa	21 § 4 mom.
Keskiviikko 10.1.2024	18.	Vaalitoimitsija	Ennakoäänestyksen aloittaminen suomalaisessa laivassa	47 § 1 mom.
Perjantai 12.1.2024 viimeistään ennen kello 16	16.	Äänioikeutettu tai muu henkilö	Äänioikeusrekisteriä koskevan oikaisuvaatimuksen tekeminen Digi- ja väestötietovirastolle	24 § 1 mom.
Maanantai 15.1.2024	13.	Digi- ja väestötietovirasto	Oikaisuvaatimuksen ratkaiseminen	25 § 1 mom.
Viipymättä Digi- ja väestötietoviraston päätöksen jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Oikaisuvaatimukseen annetun päätöksen antaminen tiedoksi asianosaisille ja, jos päätös sisältää sen, että henkilö otetaan äänioikeusrekisteriin, ilmoituskortin lähettäminen	25 § 2 mom.
Tiistai 16.1.2024 ennen kello 12 viimeistään	12.	Digi- ja väestötietovirasto	Oikaisuvaatimukseen annetuista ratkaisuksista aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin	25 § 1 mom.
Tiistai 16.1.2024 ennen kello 12 viimeistään	12.	Digi- ja väestötietovirasto	Mahdollinen itseoikaisu ja siitä johtuva merkintä äänioikeusrekisteriin	26 § 1 mom.
Viipymättä edellä mainittujen päätösten jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Digi- ja väestötietoviraston itseoikaisuna tehdyn päätöksen toimittaminen tiedoksi asianosaiselle ja ilmoituskortin lähettäminen	25 § 2 mom. sekä 26 § 2 ja 3 mom.

⁵ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 § 1 mom.

Viimeistään seitsemäntenä päivänä siitä päivästä, jona asianosainen on saanut päätöksen tiedoksi tai päätös on julkaistu virallisessa lehdessä		Oikaisuvaatimuksen tekijä	Valitus hallinto-oikeudelle Digi- ja väestötietoviraston päätöksestä, jolla oikaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta; valitus Digi- ja väestötietoviraston päätöksestä, jolla henkilö on 26.1 §:n nojalla itseoikaisuna merkitty äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi	27 § 1 mom.
Tiistai 16.1.2024 kello 12	12.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisteri on lainvoimainen	28 § 1 mom.
Tiistai 16.1.2024 ennen kello 16 viimeistään	12.	Äänioikeutettu, joka haluaa äänestää kotiaänestyksessä	Ilmoittautuminen kunnan keskusvaalilautakunnalle	55 §
Keskiviikko 17.1.2024	11.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Ennakoäänestyksen aloittaminen kotimaassa ja Suomen edustustoissa	47 § 1 mom.
Lauantai 20.1.2024	8.	Vaalitoimitsijat	Ennakoäänestyksen lopettaminen ulkomailla	47 § 1 mom.
Tiistai 23.1.2024	5.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Ennakoäänestyksen lopettaminen kotimaassa	47 § 1 mom.
Keskiviikko 24.1.2024 kello 18 alkaen ⁶	4.	Oikeusministeriö	Vaaliluetteloiden tulostaminen äänioikeusrekisteristä äänestysalueittain ja niiden toimittamien keskusvaalilautakunnille	71 § 1 mom.
Perjantai 26.1.2024 kello 19	2.	Kirjeitse äänestävä	Kirjeäänestysasiakirjojen oltava perillä asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnassa	66 e § 3 mom.
Perjantai 26.1.2024 kello 19	2.	Keskusvaalilautakunta	Ennakoäänestysasiakirjojen ja kirjeäänestysasiakirjojen tarkastaminen siten, että perjantaina ennen kello 19 saapuneet ennakoäänestysasiakirjat ehditään käsitellä	63 § 1 mom. ja 66 g § 1 mom.
Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisen jälkeen		Keskusvaalilautakunta	Kirjeäänestyksessä annettujen äänestyslippujen leimaaminen ja uudelleen kuorittaminen	66 g § 3 mom.
Lauantai 27.1.2024 viimeistään	1.	Ehdokas	Vapaaehtoisen ennakoilmoituksen toimittaminen Valtiontalon tarkastusvirastolle vaalirahoituksesta ja vaalikampanjan kuluista	⁷

⁶ Tulostamisen valmistelujen vuoksi äänioikeusrekisteri suljetaan käyttäjiltä tuntia ennen vaalilain 71 § 1 momentissa säädettyä määräaika.

⁷ L ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 §.

Sunnuntai 28.1.2024 kello 9-20	VP	Vaalilautakunta	Vaalipäivän äänestys	68 §, 127 § 1 mom. ja 189 § 1 mom.
Sunnuntai 28.1.2024 aikaisintaan kello 15 tai erityisestä syystä kello 10	VP	Vaalipiirilautakunta	Ennakoäänten (ml. kirjeäänten) laskeminen	86 § 1 mom.
Sunnuntai 28.1.2024 kello 20 jälkeen	VP	Vaalilautakunta	Alustava ääntenlaskenta	78 §
Maanantai 29.1.2024 viimeistään kello 12	1.	Vaalipiirilautakunta	Vaalipäivänä annettujen äänten tarkastuslaskenta	87 § 1 mom.
Tiistai 30.1.2024 kello 10 aloitettavassa ko- kouksessa	2.	Vaalipiirilautakunta	Kunkin ehdokkaan ensimmäi- sessä vaalissa vaalipiirissä saa- man äänimäärän vahvistaminen ja ilmoittaminen Helsingin vaa- lipiirilautakunnalle	137 §
Tiistai 30.1.2024 viipy- mättä saatuaan 137 §:ssä tarkoitettut ilmoitukset	2.	Helsingin vaalipiiri- lautakunta	Ensimmäisessä vaalissa koko maassa kullekin ehdokkaalle an- nettujen äänten ja äänten koko- naismäärän vahvistaminen ja il- moittaminen oikeusministeriölle	138 § 1 mom.
Viipymättä		Valtioneuvosto	Jos ensimmäisessä vaalissa joku ehdokas on koko maassa saanut enemmän kuin puolet annetuista äänistä, todetaan, että hän tullut valituksi tasavallan presiden- tiksi, mistä ilmoitetaan valituksi tulleele ja julkaistaan kuulutus Suomen säädöskokoelmassa	138 § 2 mom.
Viipymättä		Oikeusministeriö	Jollei kukaan ole tullut ensim- mäisessä vaalissa valituksi, an- netaan kuulutus ensimmäisen vaalin tuloksesta ja toisen vaalin toimittamisesta, joka julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa	139 §
Mahdollinen presidentinvaalin toinen vaali				
Viipymättä	12.	Helsingin vaalipiiri- lautakunta	Laatii ehdokasluettelon toista vaalia varten (sekä päivittää val- takunnallisen ehdokasrekisterin tiedot)	42 § 2 mom
Tiistai 30.1.2024 ennen kello 16	12.	Äänioikeutettu, joka haluaa äänestää koti- äänestyksessä	Ilmoittautuminen kunnan kes- kusvaalilautakunnalle (jollei ole ilmoittautunut jo ensimmäisen vaalin yhteydessä)	55 § 1 mom

Keskiviikko 31.1.2024	11.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Toisen vaalin ennakoäänestyksen aloittaminen kotimaassa ja Suomen edustustoissa sekä kotiaäänestyksen aloittaminen	
Lauantai 3.2.2024	8.	Vaalitoimitsijat	Toisen vaalin ennakoäänestyksen lopettaminen ulkomailla	
Tiistai 6.2.2024	5.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Toisen vaalin ennakoäänestyksen lopettaminen kotimaassa ja kotiaäänestyksen lopettaminen	
Keskiviikko 7.2.2024 kello 18 alkaen	4.	Oikeusministeriö	Vaaliluetteloiden tulostaminen äänioikeusrekisteristä äänestysalueittain ja niiden toimittaminen keskusvaalilautakunnille	
Perjantai 9.2.2024 kello 19	2.	Kirjeitse äänestävä	Kirjeäänestysasiakirjojen oltava perillä asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnassa	66 e § 3 mom.
Perjantai 9.2.2024	2.	Kunnan keskusvaalilautakunta	Toisen vaalin ennakoäänestysasiakirjojen ja kirjeäänestysasiakirjojen tarkastaminen siten, että ennen kello 19 saapuneet ennakoäänestysasiakirjat ehditään käsitellä	63.1 §
Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisen jälkeen		Keskusvaalilautakunta	Kirjeäänestyksessä annettujen äänestyslippujen leimaaminen ja uudelleen kuorittaminen	66 g § 3 mom.
Sunnuntai 11.2.2024	VP	Vaalilautakunta	Vaalipäivän äänestys	68 ja 127 § 2 mom
Sunnuntai 11.2.2024 aikaisintaan kello 15 tai erityisestä syystä kello 10	VP	Vaalipiirilautakunta	Ennakoäänten laskeminen	86 § 1 mom
Sunnuntai 11.2.2024 kello 20 jälkeen	VP	Vaalilautakunta	Alustava ääntenlaskenta	78 § 1 mom
Maanantai 12.2.2024 viimeistään kello 12	1.	Vaalipiirilautakunta	Vaalipäivänä annettujen äänten tarkastuslaskenta	87 § 1 mom
Keskiviikko 14.2.2024 kello 18	3.	Vaalipiirilautakunta	Kummankin ehdokkaiden toisessa vaalissa vaalipiirissä saaman äänimäärän vahvistaminen; ehdokkaiden äänimäärien ja vaalissa annettujen äänten kokonaismäärän ilmoittaminen Helsingin vaalipiirilautakunnalle	141 §

Keskiviikko 14.2.2024	3.	Helsingin vaalipiiri-lautakunta	Koko maassa kummallekin ehdokkaalle toisessa vaalissa annettujen äänten lopullisen määrän vahvistaminen ja ilmoittaminen valtioneuvostolle	142 § 1 mom
Torstai 15.2.2024	4.	Valtioneuvosto	Toteaa, kumpi ehdokkaista on tullut valituksi tasavallan presidentiksi ja ilmoittaa päätöksestä valituksi tulleelle sekä antaa kuulutuksen vaalin tuloksesta, joka julkaistaan Suomen sääädöskokoelmassa	142 § 2 mom
Sunnuntai 25.2.2024	14.	Ehdokas	Vaalirahoituksella katettavien vaalikampanjan toteutumiskulujen aiheutuminen päättyy	⁸
Sunnuntai 25.2.2024		Puolue	Presidentinvaalin kampanja-aika päättyy	⁹
Perjantai 1.3.2024		Tasavallan presidentti	Tasavallan presidentti ryhtyy toimeensa ¹⁰	¹¹
Vaalien toimittamisen jälkeän		Oikeusministeriö	Arkistotulosteiden ottaminen äänioikeusrekisteristä ja rekisterissä olevien tietojen hävittäminen	29 § 3 mom
Arkistotulosteen ottamisen jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterissä olevien tietojen hävittäminen	29 § 3 mom
Kahden kuukauden kuluessa vaalin tuloksen vahvistamisesta (joko torstai 28.3.2024 tai maanantai 15.4.2024)		Ehdokkaan asettanut puolue ja ehdokkaan asettaneen valitsijayhdistyksen vaali-asiamies tai tämän varamies	Ilmoitus vaalirahoituksesta valtiontalouden tarkastusvirastolle	¹²

⁸ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 8 § 1 mom. Jos presidentinvaalin toista vaalia ei toimiteta, määräaika on sunnuntai 11.2.2024.

⁹ Puoluelaki 8 § 3 mom. Jos presidentinvaalin toista vaalia ei toimiteta, määräaika on sunnuntai 11.2.2024.

¹⁰ Mikäli presidentti tulee valituksi jo ensimmäisessä vaalissa, hän ryhtyy toimeensa torstaina 1.2.2024.

¹¹ Perustuslaki 55 § 1 momentti

¹² Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 5 ja 8 § sekä laki säädettyjen määräaikain laskemisesta (150/1930) 3 ja 5 §.

Eräitä määräaikoja vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa

Vaalipäivä 9.6.2024

Ajankohta	¹	Toimija	Toimenpide	Vaalilaki
Elo-syyskuu 2021		Valtuusto	Kunnan keskusvaalilautakunnan asettaminen	13 § 1 ja 3 mom.
Elokuu 2023 viimeistään		Valtuusto	Äänestysaluejaon muuttaminen tarvittaessa ja muutoksesta ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle	8 § 1 ja 2 mom.
Lauantai 9.12.2023 aikaisintaan		Europarlamenttivaalien ehdokas	Vaalirahoituksella katettavien vaalikampanjan toteutumiskulujen aiheutuminen voi alkaa	²
Lauantai 9.12.2023		Puolue europarlamenttivaaleissa	Europarlamenttivaalien kampanja-aika alkaa	³
Hyvissä ajoin		Valtioneuvosto	Asetus ennakoöänestyspaikkoina olevista Suomen edustustoista ja niiden toimipaikoista	9 § 1 mom. 2) kohta
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Kunnassa olevista yleisistä ennakoöänestyspaikoista päättäminen	9 § 1 mom. 1) kohta
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Ennakoöänestyspaikkoina olevien muiden kuin ympärivuorokautista hoitoa antavien sosiaalihuollon toimintayksiköiden määrääminen	9 § 1 mom. 3) kohta
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Vaalipäivän äänestyspaikoista päättäminen	9 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien asettaminen	15 §
Lauantai 9.3.2024 aikaisintaan		Äänioikeutettu	Kirjeäänestysasiakirjojen tilaaminen alkaa	66 c §
Viipymättä kirjeäänestysasiakirjatilauksen vastaanoton jälkeen		Oikeusministeriö	Kirjeäänestysasiakirjojen lähettäminen asiakirjat tilanneille	66 c § 4 mom.

¹ Järjestysnumero osoittaa, monentenako päivänä ennen tai jälkeen vaalipäivän toimenpide vaalilain (714/1998) mukaan on suoritettava.

² Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009) 2 § 1 mom.

³ Puoluelaki (10/1969) 8 § 3 mom.

Hyvissä ajoin		Digi- ja väestötietovirasto	Tiedottaminen äänioikeuden edellytykset täyttävälle EU:n muun jäsenvaltion kansalaisille äänioikeudesta ja vaalikelpoisuudesta europarlamenttivaaleissa	22 §
Torstai 21.3.2024 ennen klo 16 viimeistään	80.	Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalainen	Ilmoitus Digi- ja väestötietovirastolle siitä, että haluaa käyttää äänioikeuttaan europarlamenttivaaleissa Suomessa tai aikaisemmin tehdyn ilmoituksen peruutus	18 § 5 mom.
Viipymättä 21.3.2024 jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Ilmoitus Euroopan unionin muun jäsenvaltion viranomaiselle niistä kyseisen jäsenvaltion äänioikeutetuista kansalaisista, jotka ovat ilmoittaneet haluavansa käyttää äänioikeuttaan Suomessa	162 §
Perjantai 22.3.2024 klo 12 mennessä		Keskusvaalilautakunta	Keskusvaalilautakunnan yhteystietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	13 § 4 mom.
Perjantai 22.3.2024 klo 12 mennessä	⁴	Kunnanhallitus/Keskusvaalilautakunta	Kunnan yleisten ennakoäänestyspaikkojen ja vaalipäivän äänestyspaikkojen tietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	9 § 4 mom.
Hyvissä ajoin		Keskusvaalilautakunta	Vaalitoimitsijoiden määrääminen kotimaan yleiseen ennakoäänestyspaikkaan ja kotiaänestykseen	17 § 2 mom.
Hyvissä ajoin		Suomen edustuston päällikkö	Vaalitoimitsijan määrääminen ulkomailla olevaan yleiseen ennakoäänestyspaikkaan	17 § 2 mom.
Hyvissä ajoin		Suomalaisen laivan päällikkö	Vaalitoimitsijan määrääminen laivaäänestykseen	17 § 2 mom.
Hyvissä ajoin		Oikeusministeriö	Tiedottaminen yleisistä ennakoäänestyspaikoista ja äänestysajoista niissä	49 § 3 mom.

⁴ Vaalilain mukainen viimeinen ajankohta olisi perjantai 19.4.2024, mutta oikeusministeriön kirjeestä 2.6.2023 VN/17100/2023 ilmenevästä syystä (jokaiselle äänioikeutetulle postitettavaan ilmoituskorttiin liitetään luettelo äänioikeutetun omassa vaalipiirissä olevista yleisistä ennakoäänestyspaikoista osoitteineen ja aukioloaikoineen) johtuen ilmoitukset tulee tehdä viimeistään 22.3.2024.

Hyvissä ajoin		Keskusvaalilautakunta	Tiedottaminen kunnan alueella olevista ennakköäänestyspaikoista ja vaalipäivän äänestyspaikoista	49 § 1 ja 67 § 3 mom.
Perjantai 19.4.2024 klo 24	51.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin tietojen määrättyminen	18 § 2 ja 3 mom. sekä 19 § 2 mom.
Maanantai 22.4.2024 viimeistään	48.	Oikeusministeriö	Puolueiden ja niiden nimenkirjoittajien ilmoittaminen europarlamenttivaalien osalta Helsingin vaalipiirilautakunnalle	31 § ja 32 §
Maanantai 22.4.2024 viimeistään	48.	Helsingin vaalipiirilautakunta	Määräys ehdokashakemusten vastaanottomenettelystä ja kuu-lutus siitä	34 §
Maanantai 22.4.2024	48.	Puolue	Ilmoitus puolueen vaaliasiamiehestä ja hänen varamiehestään (nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot) Helsingin vaalipiirilautakunnalle	170 § 4 mom.
Keskiviikko 24.4.2024 viimeistään	46.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin perustaminen	18 § 1 mom. ja 19 § 2 mom.
Maanantai 29.4.2024	41.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin nähtävänäpidon aloittaminen Digi- ja väestötietovirasto määräämissä paikoissa	23 § 1 mom.
Torstai 30.4.2024 ennen klo 16 viimeistään	40.	Vaaliasiamies	Ehdokashakemus sekä ilmoitus vaaliliitosta ja ilmoitus yhteislistasta annettava Helsingin vaalipiirilautakunnalle	171, 173 ja 175 §
Viipymättä		Helsingin vaalipiirilautakunta	Ilmoitus Digi- ja väestötietovirastolle EU:n muun jäsenvaltion kansalaista koskevasta ehdokashakemuksesta	177 §
Viipymättä		Digi- ja väestötietovirasto	Ilmoitus EU:n muun jäsenvaltion kansalaista koskevasta ehdokashakemuksesta tämän kotivaltion asianomaiselle viranomaiselle	177 §
Viipymättä		Digi- ja väestötietovirasto	Ilmoitus Helsingin vaalipiirilautakunnalle Suomessa vaalikelpoisen henkilön asettumisesta ehdokkaaksi Euroopan unionin muussa jäsenvaltiossa samoissa vaaleissa	176 §

Viiden työpäivän kuluessa pyynnöstä		Digi- ja väestötietovirasto	Muussa EU:n jäsenvaltiossa ehdokkaaksi asetetun Suomen kansalaisen vaalikelpoisuutta koskevien tietojen toimittaminen muun jäsenvaltion viranomaiselle	177a § ⁵
Maanantai 6.5.2024	34.	Helsingin vaalipiirilautakunta	Ehdokashakemusten tarkastaminen ja mahdolliset huomautukset vaaliasiamiehille Puolueiden, yhteislistojen ja valitsijayhdistysten keskinäisen järjestyksen määrittäminen ehdokaslistojen yhdistelmää varten	35–37 §
Keskiviikko 8.5.2024 ennen klo 16	32.	Vaaliasiamies	Tarvittaessa oikaisu- ja täydennykset ehdokashakemuksiin ja niihin liitettyihin asiakirjoihin	38 §
Keskiviikko 8.5.2024 kello 16 jälkeen	32.	Helsingin vaalipiirilautakunta	Määräaikana saapuneiden ehdokashakemusten uudelleen käsitteleminen ja päätökset ehdokashakemusten johdosta	39 §
Perjantai 10.5.2024 ennen klo 12	31. ⁶	Vaaliasiamies	Sellaisen puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokashakemuksen peruutus, jonka ilmoitusta vaaliliittoon tai yhteislistaan ei ole hyväksytty	40 § 2 mom.
Perjantai 10.5.2024 ennen ehdokaslistojen yhdistelmän laatimista	31.	Helsingin vaalipiirilautakunta	Mahdollinen ehdokashakemusten ratkaisemisen jälkeen tehtävä päätös siitä, että ehdokasta ei oteta ehdokaslistojen yhdistelmään	40 §
Perjantai 10.5.2024	31.	Helsingin vaalipiirilautakunta	Europarlamenttivaalien ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen	41 §
Ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen		Helsingin vaalipiirilautakunta	Ehdokaslistojen yhdistelmän jakelu	44 §
Perjantai 10.5.2024	31.	Helsingin vaalipiirilautakunta	Ehdokastietojen merkitseminen valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin	43 § 2 mom.
Perjantai 10.5.2024	31.	Kirjeitse äänestävä	Kirjeitse äänestäminen alkaa	66 d § 1 mom.

⁵ HE 162/2018 vp.

⁶ Torstai 9.5. Helatorstai

Ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen		Ehdokas	Vapaaehtoinen ennakoilmoitus vaalirahoituksesta Valtiontalouden tarkastusvirastolle	⁷
Torstai 16.5.2024 viimeistään	24.	Digi- ja väestötietovirasto	Ilmoituskorttien lähettäminen niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa Europarlamenttivaaleissa korttia ei kuitenkaan lähetetä sellaiselle äänioikeusrekisteriin otetulle, jonka Digi- ja väestötietovirasto merkitsee äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi 26 § 5 mom. perusteella.	21 § 4 mom. 21 § 4 mom. ja 26 § 5 mom.
Keskiviikko 22.5.2024	18.	Vaalitoimitsija	Ennakoäänestys voidaan aloittaa suomalaisessa laivassa	47 § 1 mom.
Perjantai 24.5.2024 ennen klo 16 viimeistään	16.	Äänioikeutettu tai muu henkilö	Äänioikeusrekisteriä koskevan oikaisuvaatimuksen tekeminen Digi- ja väestötietovirastolle.	24 § 1 mom.
Maanantai 27.5.2024	13.	Digi- ja väestötietovirasto	Oikaisuvaatimuksen ratkaiseminen	25 § 1 mom.
Viipymättä Digi- ja väestötietoviraston päätöksen jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Oikaisuvaatimukseen annetun päätöksen antaminen tiedoksi asianosaisille ja, jos päätös sisältää sen, että henkilö otetaan äänioikeusrekisteriin, ilmoituskortin lähettäminen	25 § 2 mom.
Tiistai 28.5.2024 ennen klo 12 viimeistään	12.	Digi- ja väestötietovirasto	Oikaisuvaatimuksen ratkaisusta mahdollisesti aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin	25 § 1 mom.
Tiistai 28.5.2024 ennen klo 12 viimeistään	12.	Digi- ja väestötietovirasto	Mahdollinen itseoikaisu ja siitä johtuva merkintä äänioikeusrekisteriin	26 § 1 mom. ja 5 mom.
Viipymättä		Digi- ja väestötietovirasto	Digi- ja väestötietoviraston itseoikaisuna tehdyn päätöksen toimittaminen tiedoksi asianosaiselle ja ilmoituskortin lähettäminen	26 § 2 mom., 25 § 2 mom. ja 26 § 3 mom.
Viimeistään 7. päivänä tiedoksisaannista tai siitä päivästä, jolloin päätös on julkaistu virallisessa lehdessä		Oikaisuvaatimuksen tekijä	Valitus hallinto-oikeudelle Digi- ja väestötietoviraston päätöksestä, jolla oikaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta ja valitus Digi- ja väestötietoviraston päätöksestä, jolla henkilö on	27 § 1 mom.

⁷ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 § 1 mom.

			26 §:n nojalla merkitty äänioikeusrekisteriin äänioikeutta vailla olevaksi.	
Tiistai 28.5.2024 klo 12 lukien	12.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisteri on lainvoimainen	28 § 1 mom.
Tiistai 28.5.2024 ennen klo 16 viimeistään	12.	Äänioikeutettu, joka haluaa äänestää kotiaänestyksessä	Ilmoittautuminen kunnan keskusvaalilautakunnalle	55 § 1 mom.
Keskiviikko 29.5.2024	11.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Ennakoäänestyksen aloittaminen kotimaassa ja Suomen edustustoissa sekä kotiaänestyksen alkaminen	47 § 1 mom.
Lauantai 1.6.2024	8.	Vaalitoimitsijat	Ennakoäänestyksen lopettaminen ulkomailla	47 § 1 mom.
Tiistai 4.6.2024	5.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Ennakoäänestyksen lopettaminen kotimaassa ja kotiaänestyksen lopettaminen	47 § 1 mom.
Keskiviikko 5.6.2024 klo 18 alkaen ⁸	4.	Oikeusministeriö	Vaaliluetteloiden tulostaminen äänioikeusrekisteristä äänestysalueittain ja niiden toimittaminen keskusvaalilautakunnille	71 § 1 mom.
Perjantai 7.6.2024 ennen klo 19	2.	Kirjeitse äänestävä	Kirjeäänestysasiakirjojen oltava perillä asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnassa	66 e § 3 mom.
Perjantai 7.6.2024 klo 19	2.	Keskusvaalilautakunta	Ennakoäänestysasiakirjojen ja kirjeäänestysasiakirjojen tarkastaminen siten, että perjantaina ennen kello 19 saapuneet ennakoäänestysasiakirjat ehditään käsitellä.	63 § 1 mom. ja 66 g § 1 mom.
Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisen jälkeen		Keskusvaalilautakunta	Kirjeäänestyksessä annettujen äänestyslippujen leimaaminen ja uudelleen kuorittaminen	66 g § 3 mom.
Lauantai 8.6.2024	1.	Ehdokas	Vapaaehtoisien ennakoilmoituksen toimittaminen Valtiontalon tarkastusvirastolle vaalirahoituksesta ja vaalikampanjan kuluista	⁹
Sunnuntai 9.6.2024 klo 9–20	VP	Vaalilautakunta	Vaalipäivän äänestys	68 § ¹⁰

⁸ Tulostamisen valmistelujen vuoksi äänioikeusrekisteri suljetaan käyttäjiltä tuntia ennen vaalilain 71 § 1 momentissa säädettyä määräaika.

⁹ L ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 §.

¹⁰ Lisäksi maakuntaudistuksen voimaantulolaki 12 § (eduskunnan käsittelyssä)

Sunnuntai 9.6.2024 aikaisintaan klo 15 tai erityisest� syyst� aikaisintaan kello 10	VP	Vaalipiirilautakunta	Ennakkoo�nten (ja kirjeo�nten) laskeminen	86 § 1 mom.
Sunnuntai 9.6.2024 klo 20 j�lkeen	VP	Vaalilautakunta	Alustava o�ntenlaskenta	78 §
Maanantai 10.6.2024 viimeist�n klo 12	1.	Vaalipiirilautakunta	Vaalipiv�n� annettujen o�nten tarkastuslaskenta	87 § 1 mom.
Keskiviikko 12.6.2024 klo 18 aloitettavassa kokouksessa	3.	Vaalipiirilautakunta	Europarlamenttivaalien tuloksen vahvistaminen ja o�nim�erien sek� o�nten ilmoittaminen viipymatt� Helsingin vaalipiirilautakunnalle	178 §
Keskiviikko 12.6.2024 viipymatt� em. ilmoituksen j�lkeen		Helsingin vaalipiirilautakunta	Europarlamenttivaalien kokonaan tuloksen vahvistaminen, tuloksen ilmoittamisen oikeusministeri�lle, tuloksen kuuluttaminen ja valtakirjan toimittaminen valituille	179, 181 ja 182 §
14 p�iv�n kuluessa siit�, kun vaalien tulos on julkaistu		Muutoksenhakija	Valitus Helsingin hallinto-oikeudelle Helsingin vaalipiirilautakunnan p�at�ksest�, jolla europarlamenttivaalien tulos on vahvistettu	100–102 §
Sunnuntai 23.6.2024	14.	Ehdokas	Ehdokkaan vaalirahoituksella katettavien vaalien vaalikampanjan toteuttamiskulujen aiheutuminen p�atyy	¹¹
Sunnuntai 23.6.2024		Puolue	Vaalien kampanja-aika p�atyy	¹²
Vaalien tuloksen tultua lainvoimaiseksi		Oikeusministeri�	Arkistotulosteiden ottaminen o�nioikeusrekisterist�	29 § 3 mom.
Arkistotulosteiden ottamisen j�lkeen		Digi- ja v�est�tietovirasto	O�nioikeusrekisteriss� olevien tietojen h�vitt�minen	29 § 3 mom.
Kahden kuukauden kuluessa vaalien tuloksen vahvistamisesta (maanantaina 12.8.2024 viimeist�n)		Euroopan parlamentin j�seneksi valittu ja varaj�seneksi vaalien tulosta vahvistettaessa m�ar�tty	Ilmoitus vaalirahoituksesta valtioneuvoston tarkastusvirastolle	¹³
Viimeist�n 31.12.2024 ja vaalikauden kaikkina vuosina tarvittaessa		Euroopan parlamentin j�sen ja varaj�sen (tarvittaessa)	J�lki-ilmoituksen toimittaminen vaalirahoituksesta Valtioneuvoston tarkastusvirastolle	¹⁴

¹¹ L ehdokkaan vaalirahoituksesta 2 § 1 mom.

¹² Puoluelaki 8 § 3 mom.

¹³ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 5 ja 8 §.

¹⁴ L ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 a §.

LIITE 2a: Vaaliluettelon kansilehti

Vaalitietojärjestelmä

Valdatasystemet

VAALILUETTELO

(tilanne I) 24.01.2024 klo 18:00

VALLÄNGD

(läge I) 24.01.2024 kl. 18:00

Presidentinvaali 2024

Presidentvalet 2024

922 Vesilahti
Vesilahti

ÄÄNESTYSALUE:

003 Ylämäki

RÖSTNINGSSOMRÅDE:

003 Ylämäki

LIITE 2b: Vaaliluettelon laskelmasivu

LASKELMA UTRÄKNING 922/003

EPV-2024 EU-2024	Tilanne 1 Läge 1			Tilanne 2 Läge 2		
	05.06.2024 klo 18:00 05.06.2024 kl 18:00			07.06.2024 klo 19:00 07.06.2024 kl 19:00		
	Miehet - Män	Naiset - Kvinnor	Yhteensä - Totalt	Miehet - Män	Naiset - Kvinnor	Yhteensä - Totalt
Aänioikeutettuja Röstberättigade						
Suomesta asuvat Suomen kansalaiset Finska medborgare i Finland	1567	1816	3383			
Ulkomailla asuvat suomalaiset Finländare bosatta i utomlands	0	0	0			
Muut EU-kansalaiset Andra EU-medborgare	2	3	5			
Yhteensä Totalt	1569	1819	3388			
Ennakkoon ja kirjeitse äänestäneet Röstande på förhand och per brev						
Suomesta asuvat Suomen kansalaiset Finska medborgare i Finland	447	656	1103			
Ulkomailla asuvat suomalaiset Finländare bosatta i utomlands	0	0	0			
Muut EU-kansalaiset Andra EU-medborgare	1	2	3			
Yhteensä Totalt	448	658	1106			
Vaalipäivänä äänioikeutetut Röstberättigade på valdagen						
Suomesta asuvat Suomen kansalaiset Finska medborgare i Finland	1120	1160	2280			
Ulkomailla asuvat suomalaiset Finländare bosatta i utomlands	0	0	0			
Muut EU-kansalaiset Andra EU-medborgare	1	1	2			
Yhteensä Totalt	1121	1161	2282			
Vaalipäivänä äänestäneet Röstande på valdagen						
Suomesta asuvat Suomen kansalaiset Finska medborgare i Finland						
Ulkomailla asuvat suomalaiset Finländare bosatta i utomlands						
Muut EU-kansalaiset Andra EU-medborgare						
Yhteensä Totalt						
Vaaleissa äänestäneet Röstande på valet						
Suomesta asuvat Suomen kansalaiset Finska medborgare i Finland						
Ulkomailla asuvat suomalaiset Finländare bosatta i utomlands						
Muut EU-kansalaiset Andra EU-medborgare						
Yhteensä Totalt						

Ohje keskusvaalilautakunnalle:

Jos ennakköäänestys tai kirjeäänestys hyväksytään vaaliluettelon tulostamisen jälkeen, merlötse äänestäneet kohdalle E-kirjain sarakkeeseen, jossa on vaalien nimilyhenne ja vuosiluku (lisätietoa vaaliohjeessa nro 1).

Anvisning till centralvalnämnden:

Om en förhandsröstning eller en brevöstning godkänns efter att valängden har skrivits ut, ska du vid personen som röstat anteckna ett E i kolumnen med valets namnförkortning och årtal (mer information om detta i valanvisning nr. 1).

LIITE 2c: Vaaliluettelosivu

VAALILUETTELO - VALLÄNGD

Kunta 922 Vesilähti
Kommun Vesilähti

Äänestysalue
Röstningsområde

003 Ylämäki
Ylämäki

Äls irrota vaaliluettelosta sivuja - Skjöl inte sidorna ur vallängden

Ei käytössä Inte i bruk	TPV-2024_I RPV-2024_I	Sukupuoli Kön	Henkilötunnus Personbeteckning	Sukunimi ja etunimet Släktnamn och förnamn	Asuinmaa Bostadsländ	Kansalaisuus Medborgarskap	Huomautuksia Anmärkningar
		M		AALTONEN MARKO KRISTIAN			
				ABU KHAMIDAKH VEERA AMANDA			
				AHLFORS ROSA-MARIA			
				AHLSTRÖM MARI ANNELI			
				AHOLA JAANA KATARIINA			
		M		AHOLAINEN JUUSO SANTERI			
		M		AHONEN MARKO TAPANI			
		M		AHTOLA TONI JUHANI			
				AINIOLA ELLI SISKO			
		M		ALA-KORPULA KARI SAKARI			
		M		ALAKOSKI KARI JUHANI			
		M		ALALAMMI ARI MIKAEL			
				ALHOLA MARITA IRMELI			
				ALLT VELASQUEZ RIITTA-LIISA			
		M		AMMOURI SASU ANTTI ALEKSI			
		M		ANTTILA ALPO SAKARI			
		M		ANWARI PAAVO ILMARI			
				ARPONEN PIIRKKO LIISA			
		M		ASIKAINEN HEIMO AULIS KALERVO			
		M		ASTALA JUKKA SAKARI			
		M		AUTIO OSSI ILMO TAPIO			
		M		BERKI JUSSI JUKKA			
				BIRKSTEDT SARI PÄIVIKKI			
				DOLK EINI HELLIN IRENE			
		M		EEROLA MARKKU MIKAEL			
		M		ENSTEDT MARKKU ERNESTI			
		M		ERIKSSON JOUNI TAPIO			
				ESER SIRPA ANNUKKA			
		M		ESKELINEN ESA PETTERI			
				ESTEMAA LIISA KRISTIINA			
				FALAH ANNE-MARI			
		M		FIEGENBAUM KARI MATIAS			
				FRANCIS MEERI SINIKKA ELISABETH			
				GANETSKAJA MAIJU LEENA			
				GRYM ANNE MARJA PAULIINA			
		M		HAANPÄÄ RAIVO			
		M		HAASMAA PANU JURKKA TAPANI			
				HAKALA KERTTU MARIA ANNIKKI			
		Yhteensä/Tillsammans joista miehiä/varav män					

Sivu
Sida

1/18

LIITE 2d: Ohje paperisen vaaliluettelon sitomisesta

Ohje paperisen vaaliluettelon sitomisesta

Vaaliluettelo lähetetään keskusvaalilautakunnalle yhtenä tai useampana pakettina. Pakettien lukumäärä riippuu kunnan äänioikeutettujen määrästä.

Paketissa ensimmäisenä ovat vaaliluettelot äänestysalueittain. Äänestysalueet on eroteltu toisistaan sinireunaisilla papereilla. Ennakoon äänestäneiden luettelot ovat äänestysalueittain vaaliluetteloiden jälkeen. Molemmat osiot ovat äänestysalueiden numerojärjestyksessä.

Keskusvaalilautakunnan tulee erottaa paketissa olevat vaaliluettelot asianomaisille äänestysalueille. Oikeusministeriö lähettää vaalimateriaalitoimituksen yhteydessä keskusvaalilautakunnalle sen tilaaman määrän sidontatarvikkeita vaaliluettelon yhtenäisenä pysymisen varmistamiseksi. Sitomiseen voidaan käyttää joko valkoisia muovisinettejä tai sinisiä muovisia arkistohaarukoita taikka molempia samanaikaisesti.

Kunta voi halutessaan kansioda vaaliluettelot. Vaaliluettelon yläreunassa on erillinen reikä sinettä varten. Käsittelyä helpottaa, mikäli sinetissä oleva levy kiinnitetään kansioon teipillä.

Mikäli äänestysalueen nippu on ohut, saattaa olla helpointa käyttää kansioden sijasta muovisia arkistohaarukoita. Arkistohaarukoilla ja niiden mukana tulevilla tarroilla voi varmistaa vaaliluettelon eheyden. Arkistohaarukka on myös mahdollista pujottaa ennen paketointimuovin poistamista helpottamaan äänestysalueisiin jakoa.

Jos vaalilautakunta aikoo osittaa vaaliluettelon vaalipäivänä, voidaan ositus ja sen mukainen sitominen suorittaa jo valmiiksi keskusvaalilautakunnassa. Vaaliluettelo on valmiiksi laadittu siten, että se voidaan helposti jakaa kahteen osaan niin, että ensimmäisessä osassa ovat äänioikeutetut, joiden sukunimi alkaa kirjaimilla A-L ja toisessa osassa äänioikeutetut, joiden sukunimi alkaa kirjaimilla M-Ö. Tästä johtuen kaikissa vaaliluetteloissa on tyhjä väli kirjainten L ja M välillä. Vaaliluettelon voi kuitenkin osittaa myös muusta kohdasta, esimerkiksi A-Nie ja Nif-Ö.

Sinetöintivälineiden käyttöä on hyvä harjoitella tavallisilla paperinipuilla etukäteen, koska vaaliluetteloiden käsittelyn on oltava virheetöntä ja sujuvaa.

Vaaliluettelon paperi on arkistokelpoista muovia, joten se kestää kosteutta ja repimistä tavallista paperia paremmin. Paperille voi tehdä merkintöjä normaaleilla kynillä. Selausta helpottamaan reunaan voi merkitä eri kirjainten alkukohtia esimerkiksi tarrareunaisilla papereilla.

LIITE 3: Ilmoituskortti 3s

Lähettäjä

Digi- ja väestötietovirasto
Lintulahdenkuja 2 D
00530 HELSINKI puh. 0295 536 220
FINLAND

Vastaanottaja

Tavallinen
Tiina Marita
Pohjoinen Rautatiekatu 28 A 36
00160 HELSINKI
FINLAND

Kunta, äänestysalue sekä vaalipäivän äänestyspaikka

Helsinki
5A Punavuori A
Punavuoren asukastalo Betania
Perämiehenkatu 13

Vaalipäivän äänestysaika

Ensimmäinen vaali	Toinen vaali
28.1.2024 klo 9.00 - 20.00	11.2.2024 klo 9.00 - 20.00

Tietolähde: Väestötietojärjestelmä 8.12.2023

Ilmoitus äänioikeudesta presidentinvaalissa

Tasavallan presidentti valitaan välittömällä, tarvittaessa kaksivaiheisella vaalilla. Sinulla on äänioikeus vuonna 2024 toimitettavassa presidentinvaalissa. Jos kukaan ehdokkaista ei saa sunnuntaina 28.1.2024 toimitettavassa vaalissa yli puolta annetuista äänistä, toimitetaan sunnuntaina 11.2.2024 uusi vaali (toinen vaali) kahden ensimmäisessä vaalissa eniten ääniä saaneen ehdokkaan välillä. Vaalin mahdollisesta kaksivaiheisuudesta johtuen olet saanut kaksi samanlaista äänioikeusilmoitusta, yhden kumpaakin vaalia varten.

Sinun on todistettava henkilöllisyytesi äänestäessäsi.

Ennakköäänestyksen ajanjakso.
Ennakköäänestyspaikka voi olla avoinna lyhyemmän ajan.

1. vaali: Suomessa 17. - 23.1.2024 ja ulkomailla 17. - 20.1.2024
2. vaali: Suomessa 31.1. - 6.2.2024 ja ulkomailla 31.1. - 3.2.2024

Yleiset ennakköäänestyspaikat aukioloaikaoneen

www.vaalit.fi ja tämän ilmoituksen liite

Missä ja miten voit äänestää?

Voit äänestää **joko vaalipäivänä** tässä ilmoituksessa mainitussa äänestyspaikassa **tai ennakköäänestysaikana** missä tahansa yleisessä ennakköäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla taikka tietyin edellytyksin laitos- ja kotiaänestyksessä tai kirjeitse ulkomailta. Tarkemmat äänestysohjeet löytyvät tästä äänioikeusilmoituksesta. Omassa vaalipiirissä sijaitsevat yleiset ennakköäänestyspaikat löydät tämän ilmoituksen liitteestä ja kaikki yleiset ennakköäänestyspaikat osoitteesta www.vaalit.fi tai maksuttomasta vaalipalvelunumerosta 0800 9 4770.

Ennakköäänestys laitoksessa ja kotiaänestys

Voit äänestää ennakköäänestyspaikassa, jos olet siellä hoidettavana, sinne otettuna tai suorittamassa varusmiespalvelusta. Jos kykyäsi liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, että et pääse äänestyspaikalle ilman kohtuuttomia vaikeuksia, voit tietyin edellytyksin äänestää ennakköäänestyspaikassa kotiaänestykseen oikeutetun henkilön kanssa samassa taloudessa asuva omaishoitaja voi tietyin edellytyksin äänestää samalla kertaa. **Kotiaänestykseen tulee ilmoittautua viimeistään tiistaina 16.1.2024 (mahdollisessa toisessa vaalissa viimeistään tiistaina 30.1.2024) ennen kello 16 oman kotikunnan keskusvaalilautakunnalle** (yhteystiedot kääntöpuolella) puhelimitse tai kirjallisesti. Mahdollisen toisen vaalin kotiaänestykseen sinun ei tarvitse enää erikseen ilmoittautua, jos olit ilmoittautunut ensimmäisen vaalin kotiaänestykseen. Tarkemmat ohjeet kotiaänestyksestä: www.vaalit.fi/aanestaminen-kotona.

Mitä on otettava mukaan äänestykseen?

Vaalilain (714/1998) mukaan äänestäjä on velvollinen esittämään vaalivirkailijalle selvityksen henkilöllisyydestään. Ota siis todistus henkilöllisyydestäsi mukaasi. Jos sinulla ei ole henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa, voit saada poliisilaitokselta maksuttoman, väliaikaisen henkilökortin äänestämistä varten. Sitä hakiessasi tarvitset kaksi passikuvaa.

Ketä ehdokasta voit äänestää?

Voit äänestää asuinpaikastasi riippumatta ketä tahansa presidentinvaalin ehdokasluetteloon otettua ehdokasta. Ehdokasluettelo on nähtävillä äänestyspaikoilla sekä osoitteessa www.vaalit.fi.

Kirjeäänestys

Voit äänestää kirjeitse ulkomailta, jos asut tai olet keuleet ulkomailla ennakköäänestyksen ja vaalipäivän ajan eikä sinulla siten ole mahdollisuutta äänestää Suomessa etkä voi tai halua äänestää ulkomailla olevassa yleisessä ennakköäänestyspaikassa. Kirjeäänestystä varten sinun tulee tilata kirjeäänestysasiakirjat haluamaasi **ulkomailla olevaan osoitteeseen** oikeusministeriön tilauspalvelusta. Tilaus tulee tehdä kirjallisesti ministeriön vahvistamalla lomakkeella. Tilauslomake ja tilausohjeet löytyvät sivustolta www.vaalit.fi/kirjeaanestys. Saat kirjeäänestysasiakirjat automaattisesti samassa lähetyksessä myös mahdollista toista vaalia varten.

Lisätietoa äänestämisestä:

www.vaalit.fi

Tietoa myös muilla kielillä.
Information also in other languages

0800 9 4770

Oikeusministeriön maksuton
vaalipalvelunumero

Kotikuntasi
keskusvaalilautakunta

Yhteystiedot kääntöpuolella

Digi- ja väestötietovirasto tai
Ahvenanmaan valtionvirasto (äänioikeus)

Yhteystiedot tämän sivun yläosassa

Näin äänestät äänestyspaikassa:

1 	2 	3 	4
Vaalilain mukaan äänestäjän on merkittävä äänestyslippuun ehdokkaansa numero niin selvästi, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa. Numeromallit ovat alla. Älä tee lippuun muita merkintöjä.	Taita äänestyslippu siten, että merkitsemäsi numero jää taitoksen sisäpuolelle eikä näy ulospäin.	Vie taitettu lippu vaalivirkailijalle leimattavaksi.	Pudota leimattu lippu vaaliurnaan tai, jos äänestät ennakkoon, sulje lippu ruskeaan vaalikuoreen ja allekirjoita vaalivirkailijan ohjeiden mukaan lähetekirje.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Jos kykysi tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt, saat käyttää avustajana valitsemaasi henkilöä tai vaalivirkailijaa.

Ennakköäänestyksen lähetekirje

01 Helsingin vaalipiiri

Täytetään ennakköäänestyspaikassa ja vain silloin, kun tätä ilmoitusta käytetään lähetekirjeenä.

Ennakköäänestäjä
Tavallinen
Tiina Marita
Pohjoinen Rautatiekatu 28 A 36
00160 HELSINKI
FINLAND

Vaaliviranomainen
091 5A puh. (09) 3101 3344
Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunta
Kaisaniemenkatu 3 B 16, 3. kerros
00100 HELSINKI
FINLAND

Ennakköäänestyksen vaalivirkailija täyttää

Todistan, että ennakköäänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyin tavoin.

Päiväys

/ 2024

Ennakköäänestyspaikan nimi tai
laitosäänestyksessä kunnan nimi

Vaalivirkailijan allekirjoitus

Ennakköäänestäjä täyttää

Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Henkilötunnus tai syntymäaika

Äänestäjän allekirjoitus

LIITE 4: Vaalipöytäkirjalomake ja vaalipöytäkirjan liite -lomake

VAALIPÖYTÄKIRJA

1

VAALIT	Vaalien nimi	<i>EUROPARLAMENTTIVAALIT 2024</i>
	Vaalipiiri	<i>PIRKANMAAN VAALIPIIRI</i>
	Kunta/kaupunki	<i>VESILAHTI</i>
	Äänestysalueen tunnus ja mahdollinen nimi	<i>002 NARVA</i>

VAALILAUTAKUNNAN KOKOONPANO	Puheenjohtaja	<i>AATOS VAINIKAINEN</i>
	Varapuheenjohtaja	<i>VOITTO HULKKO</i>
	Jäsenet	<i>KATRI KUOPPALA</i>
		<i>VILHO VAHE</i>
		<i>PAULI PELTONEN</i>
	Varajäsenet sijaantulojärjestyksessä	<i>TAIMI MYKKÄNEN</i>
		<i>JORMA OTILA</i>
		<i>VILJA LEHTONEN</i>
		<i>MINNA TAIPALE</i>
		<i>PEKKA PAALASMAA</i>

VAALIAVUSTAJAT	Vaalilautakunnan nimeämät vaaliavustajat	<i>TAUNO HELENIUS</i>
		<i>HANNA MARTTILA</i>
	Äänestäjien omat vaaliavustajat	<i>OKE EKHOLMIN AVUSTAJANA</i>
		<i>TOIMII REETTA EKHOLM</i>

AVUSTAVA HENKILÖSTÖ	Avustava henkilöstö (Vaalil. 16.3 §)	

PÖYTÄKIRJANPITÄJÄ	<i>PAULI PELTONEN</i>
--------------------------	-----------------------

Vaalilautakunnan jäsenet, vaalilautakunnan nimeämät vaaliavustajat ja avustava henkilöistö olivat saapuville seuraavina aikoina:

	Puheenjohtaja	VAINIKAINEN	9 - 13	15 - 21.40	-	-
	Varapuheenjohtaja	HULKKO	9 - 11	13 - 21.40	-	-
	Nimi	KUOPPALA	9 - 13	15 - 21.40	-	-
	Jäsenet	VAHE	9 - 11	13 - 21.40	-	-
		PELTONEN	12 - 21.40	-	-	-
			-	-	-	-
			-	-	-	-
	Varajäsenet	MYKKÄINEN	9 - 12	13 - 15	-	-
		OTILA	11 - 18	-	-	-
		LEHTONEN	11 - 13	-	-	-
		TAIPALE	-	-	-	-
		PAALASMAA	-	-	-	-
			-	-	-	-
			-	-	-	-
			-	-	-	-
			-	-	-	-
	Vaaliavustajat	HELENIUS	9 - 12	14 - 20	-	-
		MARTILA	12 - 14	-	-	-
			-	-	-	-
			-	-	-	-
			-	-	-	-
			-	-	-	-
			-	-	-	-
			-	-	-	-
			-	-	-	-
			-	-	-	-
			-	-	-	-
			-	-	-	-
			-	-	-	-
			-	-	-	-
	Avustava henkilöistö		-	-	-	-
			-	-	-	-
			-	-	-	-
			-	-	-	-
			-	-	-	-
			-	-	-	-
			-	-	-	-
			-	-	-	-

ÄÄNIOIKEUTETTUJEN LUKUMÄÄRÄ	Vaaliluettelon mukaan äänestysalueella on äänioikeutettuja:	Miehiä 105	Naisia 102	Yhteensä 207
ENNAKKOON ÄÄNESTÄNEIDEN LUKUMÄÄRÄ	Ennakkoon oli vaaliluettelon mukaan äänestänyt:	Miehiä 35	Naisia 40	Yhteensä 75
VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN ALOITTAMINEN	Vaalipäivän äänestys aloitettiin kello 9. Vaalilautakunnan ☒ puheenjohtaja ☐ varapuheenjohtaja näytti läsnä olleille äänestäjille, että vaaliurna oli tyhjä, ja sulki uurnan. ☐ Vaalilautakunta käytti sähköistä vaaliluetteloa.			
VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN PÄÄTTÄMINEN	Vaalilautakunnan ☒ puheenjohtaja ☐ varapuheenjohtaja julisti vaalipäivän äänestyksen päättyneeksi kello <u>20.05</u> Äänestysliput otettiin vaaliurnasta ja laskettiin niiden lukumäärä. Samoin laskettiin vaaliluettelosta/tarkastettiin sähköisestä vaaliluettelosta äänestäneiden lukumäärä.			
VAALIPÄIVÄNÄ ÄÄNESTÄNEIDEN LUKUMÄÄRÄ		Miehiä 45	Naisia 39	Yhteensä 84
	Vaalipäivän äänestyksessä oli äänestänyt vaaliluettelon mukaan (Ennakkoon äänestäneitä ei lueta mukaan)			
ÄÄNESTYSLIPPUIJEN LUKUMÄÄRÄ				Lukumäärä 84
	Vaaliurnassa oli äänestyslippuja			
ÄÄNESTYSLIPPUIJEN TARKASTAMINEN JA JÄRJESTÄMINEN				Lukumäärä 10
	Tarkastuksessa mitättömiksi katsotut äänestysliput erotettiin eri ryhmäksi. Niitä oli Hyväksytyt äänestysliput järjestettiin ryhmiksi ehdokkaittain. Kunkin ryhmän äänestysliput laskettiin ja lukumäärät merkittiin pöytäkirjaan liitetyle lomakkeelle.			
				Lukumäärä 74
	Hyväksytyt äänestyslippuja oli ☐ Äänestyslippuja ei tarkastettu vaalilautakunnassa (VaaliL 82.2 §). Niiden lukumäärä merkittiin kuitenkin tähän pöytäkirjaan.			
		Päivämäärä 9.6.2024		Kellonaika 21.30
	Äänestysliput pantiin päällykseen, joka suljettiin sinetöimällä.			
TULOSLASKENTA-JÄRJESTELMÄN KÄYTTÖ	☐ Vaalilautakunta tallensi äänet suoraan tuloslaskentajärjestelmään.			
SAAPUVILLA OLLEET	Äänestyslippuja järjestettäessä ja laskettaessa saapuvilla olleiden vaaliasiamiesten ja vaalitarkkailijoiden nimet (VaaliL 184 §; valtakirjat liitteenä)			

KÄYTTÄMÄTTÖMIEN ÄÄNESTYSLIPPUJEN HÄVITTÄMINEN	☒ Vaalilautakunta hävitti kaikki käyttämättömät äänestysliput. ☐ Vaalilautakunta palautti kaikki käyttämättömät äänestysliput keskusvaalilautakunnalle.
HUOMAUTUKSIA VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN SÄÄNNÖLLISEEN KULKUUN VAIKUTTANEISTA SEIKOISTA SEKÄ VAALILAUTAKUNNAN MAHDOLLISET LISÄSELVITYKSET	
PÖYTÄKIRJANPITÄJÄN ALLEKIRJOITUS	<i>Pauli Peltonen</i> PAULI PELTONEN Allekirjoitus ja nimenselvennys Allekirjoitus ja nimenselvennys

LOPPUMERKINNÄT

PÖYTÄKIRJAN TARKASTAMINEN	Pöytäkirja on luettu julki ja tarkastettu. ☒
VAALILAUTAKUNNAN PUHEENJOHTAJAN/ VARAPUHEENJOHTAJAN ALLEKIRJOITUS	<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="text-align: center;"> <i>Aatos Vainikainen</i> Allekirjoitus </div> <div style="text-align: center;"> AATOS VAINIKAINEN Nimenselvennys </div> </div>
VAALILAUTAKUNNAN JÄSENEEN ALLEKIRJOITUS	<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="text-align: center;"> <i>Katri Kuoppala</i> Allekirjoitus </div> <div style="text-align: center;"> KATRI KUOPPALA Nimenselvennys </div> </div>
LIITTEET	1. Lomake, johon vaalien tulos on merkitty (laskentalomake 4)

Vaalipiirin tunnus PIR	Vaalipiirin nimi Pirkanmaan vaalipiiri
Kunnan numero 922	Kunnan nimi Vesilahti
Äänestysalueen tunnus 002	Äänestysalueen nimi Narva

		2	3	2	4	5	4	6	7	8	3	9		9	
10	11	3	12	13	14	8	15	16	17	4	18	19		15	
20	21		22	5	2	23	24	25	26	27	28	29		7	
30	31		32		33	34	35	6	36	37	7	38	39	13	
40	41	1	42		43	44	12	45	46	3	47	9	48	49	25
50	51		52		53	54	55	56	57		58	5	59		5
60	61		62		63	64	65	66	67		68		69		
70	71		72		73	74	75	76	77		78		79		
80	81		82		83	84	85	86	87		88		89		
90	91		92		93	94	95	96	97		98		99		

74

Hyväksytyt äänestysliput	74
Mitättömät äänestysliput	10
Äänestysliput yhteensä	84

Äänestäneet	Suomessa asuvat suomalaiset		Ulko-suomalaiset		Kaikki yhteensä	
	Yhteensä	Miehet	Yhteensä	Miehet	Yhteensä	Miehet
Ennakkoon äänestäneet	22	10			22	10
Vaalipäivänä äänestäneet	84	45			84	45

OHJE ÄÄNESTÄJÄLLE

Kirjoittakaa äänestyslipussa olevaan ympyrään ehdokkaanne numero, ei mitään muuta!

Numeroesimerkit:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Jos äänestyslippunne menee pilalle väärän tai sotkuisen merkinnän takia, voitte pyytää vaalivirkailijalta uuden äänestyslipun. Pilalle mennyt äänestyslippu revitään vaalivirkailijan nähden.

Oikeusministeriö

INSTRUKTIONER TILL VÄLJAREN

Skriv i cirkeln på röstsedeln numret på Er kandidat, inget annat!

Siffermallar:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Om Er röstsedel förstörs på grund av felaktig eller suddig anteckning, kan Ni få en ny röstsedel av valfunktionären. Den förstörda röstsedeln ska rivas i valfunktionärens närvaro.

Justitieministeriet

Invalidiliiton
Esteettömyyskeskus

Äänestyspaikkojen esteettömyyden tarkistuslista

01/2021

1. Saapuminen äänestyspaikalle

- Sijaitseeko äänestyspaikka hyvien kulkuyhteyksien päässä ja onko julkisen liikenteen pysäkki lähellä äänestyspaikkaa?
- Pääseekö saattoliikenne, mm. invataksit, sisäänkäynnin lähelle?
- Onko äänestyspaikan lähellä esteettömiä pysäköintipaikkoja (leveys 3600 mm ja pituus 5000 mm)?
- Onko kulkureitti sisäänkäynnille opastettu?
- Onko kulkureitti sisäänkäynnille helposti havaittava, tasainen, kovapintainen ja luistamaton?
- Ovatko kulkureitin kaltevuudet korkeintaan 5 % (1:20)?

2. Sisäänkäynti

- Onko esteettömät reitit äänestyspaikalla opastettu selkeästi?
- Onko sisäänkäynnin portaan rinnalla luiska, jonka kaltevuus enintään 8 % ja leveys vähintään 900 mm.
- Onko portaissa ja luiskissa molemmin puolin käsijohteet?
- Onko ulko-oven edessä tasanne vähintään 1500 mm x 1500 mm?
- Onko ulko-oven avautumispuolella vähintään 400 mm vapaa tila, jonka pyörätuolinkäyttäjä tarvitsee ovea avatessaan?
- Onko ulko-oven leveys vähintään 850 mm ja kynnyksen korkeus enintään 20 mm?
- Onko ovi automaattisesti aukeava tai muuten kevyttoiminen (avaamiseen tarvittava voima enintään 10 N eli 1 kg)?
- Onko sisäänkäynnin kurumatossa tai -ritilässä enintään 10 mm x 30 mm rakoja ja onko maton tai ritilän aiheuttama tasoero korkeintaan 20 mm?
- Onko tuulikaapin syvyys ja leveys vähintään 1500 mm, jos molemmat ovet avautuvat tuulikaapista pois päin?
- Onko tuulikaapin leveys vähintään 1500 mm ja syvyys vähintään 2300 mm, jos toinen ovista aukeaa tuulikaapin sisään?

3. Äänestyspaikka

- Onko äänestyspaikalla vähintään yksi äänestyskoppi, jossa voi istuen täyttää äänestyslipun pöydän ääressä? Onko äänestyskopin pöydän (korkeus 750–800 mm) alla polvitila, jonka vähimmäismitat ovat leveys 800 mm, syvyys 600 mm ja korkeus 670 mm? Tai onko äänestyspaikalla korkeussäädettäviä pöytiä?
- Onko äänestyskopeissa häikäsemätön ja riittävä (500–750 luxia kirjoitustasolla) valaistus.
- Onko äänestyspaikalla istuimia, joissa äänestäjät voivat tarvittaessa levätä?
- Onko ennakkoäänestyspaikalla ja varsinaisella vaalipaikalla vaaliavustajaksi nimetty henkilö?
- Jos vaalivirkailijoissa on apuvälineen käyttäjiä, tarvitaan äänestyspaikalla esteetön wc-tila.

PRESIDENTINVAALI, 1. VAALI

28.1.2024

Ennakkoäänestys:

Suomessa 17.–23.1.2024

Ulkomailla 17.–20.1.2024

PRESIDENTINVAALI, 2. VAALI

11.2.2024

Ennakkoäänestys:

Suomessa 31.1.–6.2.2024

Ulkomailla 31.1.–3.2.2024

EUROPARLAMENTTIVAALIT

9.6.2024

Ennakkoäänestys:

Suomessa 29.5.–4.6.2024

Ulkomailla 29.5.–1.6.2024

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET